

Arash Khaneie
Atbin Vali
Handledare: Gary Kokk
Examinator: Björn Rombach

Rättvis resursfördelning -

**En kvalitativ fallstudie om den socioekonomiska resursfördelningen
i Lerums kommun ur ett organisatorisk rättviseteoretiskt
perspektiv.**

Förord

Efter fem år som studenter på Göteborgs universitet avslutas härmed våra studier i och med inlämnandet av denna masteruppsats. Denna avslutningsfas med uppsatsen har varat i flera månader och har varit en väldigt spännande del av våra studier och liv som studenter, där vi fått möjlighet att utveckla oss själva samtidigt som vi fått bevisa våra kunskaper vi tagit till oss under utbildningen. Vägen från en ide till en färdig masteruppsats har inte varit enkel, utan det har haft sina upp- och nedgångar, men till sist lyckades vi presentera en uppsats som vi var stolta över. Denna uppsats skulle inte vara möjlig att genomföra utan vägledning från vår handledare Gary Kokk, de respondenter som ställde upp på intervjuer och tjänstmännen på Lerums kommun som varit behjälpliga med material. Vi riktar ett stort tack till alla inblandade parter!

15 augusti 2015, Göteborg
Arash Khaneie & Atbin Vali

SAMMANFATTNING

Titel: Rättvis resursfördelning - En kvalitativ fallstudie om den socioekonomiska resursfördelningen i Lerums kommun ur ett organisatorisk rättviseteoretiskt perspektiv.

Författare: Arash Khaneie, Atbin Vali

Handledare: Gary Kokk

Examinator: Björn Rombach

Nyckelord: Socioekonomi, resursfördelning, likvärdighet, rättvisa, organisatorisk rättviseteori, orättvisa, ekonomistyrning, relativ deprivation

Den socioekonomiska resursfördelningen infördes i Lerums kommun år 2010 med syfte att beräkna och fördela pengar till skolor som hade högst socioekonomiskt index för att erbjuda elever likvärdiga förutsättningar att nå kunskapskraven i skolan. För att kommunen skulle kunna finansiera det socioekonomiska bidraget sänktes den generella elevpengen till samtliga skolor i Lerums kommun. Studiens syfte var att ta reda på om rektorerna ansåg att den socioekonomiska modellen förmedlade rättvisa och hur rektorerna reagerade på en eventuell orättvisa. För att uppfylla syftet och besvara våra forskningsfrågor gjordes en kvalitativ studie med inriktning på fallstudie. Datasamlingen samlades in främst via intervjuer men sekundärdata som publikationer, rapporter och information från Lerum kommuns hemsida förekom. Intervjuerna utgjordes av rektorer, tjänsteman på Lerums kommun. Det insamlade materialet analyserades med hjälp av organisatorisk rättviseteori. Studiens resultat visade att den behovsbaserade socioekonomiska resursfördelningsmodellen anses mer eller mindre rättvis av de flesta undersökta skolornas rektorer och att resursfördelningsmodellen bör förbli behovsanpassad och inte jämlikhetsbaserad. Samma rektorer anser att procedurerna är rättvisa. Ett fåtal rektorer ansåg den vara orättvist pga. ineffektivitet och diskriminering i resursfördelningen. Nästan alla rektorer som ansåg modellen vara rättvis svarade att trots att de upplever modellen som rättvis känner de sig relativt depriverade av resurser.

ABSTRACT

Title: Equitable resource allocation - A qualitative case study about the socioeconomic resource allocation in Lerum's municipal through an organizational justice theory

Authors: Arash Khaneie, Atbin Vali

Tutor: Gary Kokk

Examiner: Björn Rombach

Keywords: Socioeconomic, resource allocation, equivalence, equity, organizational justice theory, inequity, financial control, relative deprivation

The socioeconomic resource allocation was introduced to Lerum municipal 2010 with aim to calculate and allocate resources to schools with highest socioeconomic indices to offer students equal condition to attain knowledge requirements in school. Being able to finance the socioeconomic allocation, the municipal had to lower the school voucher for all elementary schools within the municipal. The purpose of the study was to examine if the socioeconomic allocation model conveyed equity, what kinds of effort the principals made with the socioeconomic funding and what effects the funding produced. In order to be able to proceed the purpose of the research and answer its questions a qualitative study focusing on a case study. The collection of data was mainly gathered through semi-structured interviews with elementary school principals, public officials from the municipal and Department of Education. Other data was gathered through Lerum's official municipal website, publications and reports. Using organizational justice theory to analyze the collected material the study resulted showing the principals considering the need based socioeconomic resource model more or less fair and should not altered to being equality based thus it will lose its purpose. The study results showed that the need-based socioeconomic resource allocation model is considered more or less equity by most of the examined school principals and the resource allocation model should remain need and not equality based. The same principals consider that the procedures behind the distribution are equity. A few principals considered it as inequity because of inefficiency and discrimination in the allocation of resources. Nearly all principals who considered the model to be fair replied that although they experience model as equity, they experienced relatively deprived of resources.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	3
ABSTRACT	4
1. Inledning	7
1.1 Problemformulering	9
1.2 Frågeställningar och avgränsning	10
Frågeställning	10
Avgränsning	10
1.3 Tidigare forskning	10
1.4 Disposition	11
2. Metod och design	12
2.1 Kvalitativ metod	12
2.2 Fallstudie	13
2.3 Val av fall	14
2.4 Datainsamling; Primärdata	14
2.5 Primärdata; Huvudfokus Intervjuer	15
2.6 Datainsamling; Sekundärdata	16
2.7 Källkritik	16
2.8 Etiskt hänsynstagande	17
2.9 Validitet och reliabilitet	18
2.10 Trovärdighet	20
3. Studiefallet - Vad är socioekonomisk resursfördelning?	21
3.1 Studiefallet - Lerums kommuns socioekonomiska modell - Hur är den konstruerad?	25
4. Teoretisk referensram	27
4.1 Distributiv rättvisa	28
4.1.1 Tre resursfördelnings kriterium	29
4.2 Proceduriell rättvisa	30
4.3 Relativ deprivation	31
4.4 Konsekvenser av orättvisor	32
4.5 Operationalisering	35
5. Empiri	38
1. Åsikt	38
1.1 Upplever rektorerna att modellen är rättvis?	38
2. Kunskap	43

2.1 vilken kännedom om modellen har rektorerna?	43
3. Förbättring.....	46
3.1 Anser rektorerna att modellen kan göras på ett sätt så att modellen blir rättvis eller mer rättvis?.....	46
4. Fördelning.....	50
4.1 Får rektorerna som blir tilldelade pengar en tillräcklig kompensation för att täcka det socioekonomiska behovet?.....	50
5. Konsekvenser av orättvisor.....	55
Sammanfattning och generalisering av empirin utifrån analysverktyget.....	56
6. Analys	58
1. Åsikt	58
2. kunskap.....	60
3. Förbättring.....	61
4. Fördelning.....	63
4.1 Får rektorerna som blir tilldelade pengar en tillräcklig kompensation för att täcka det socioekonomiska behovet?.....	63
4.2 Bör alla skolor bli fördelade socioekonomiska resurser?	64
5. Konsekvenser av orättvisa	66
7. Slutsatser	67
8. Vidare forskning	69
8.1 Studiens ambition.....	69
Litteraturförteckning	70
Böcker	70
Tidsskrifter	71
Webbplatser	73
Rapporter och publikationer.....	73
Intervjuer	73

1. Inledning

I dagens samhälle uppstår det ständigt diskussioner kring vad som är rättvist och orättvist. Rättvisan kan handla om i princip vad som helst som medarbetare, chefer, etniska grupper, kvinnor och män etc. Ständiga diskussioner uppstår i områden som utbildning, företag, kommuner, familjen, kompisar, religion, sjukvård. Det kan handla om allt från att en medarbetare känner sig orättvist behandlad över en förmån som hen inte fått ta del av, lön, anställning eller att rektorer på skolor anser att deras kompensation i olika resursfördelningsmodeller är för liten.¹⁻² Rättvisa och orättvisa är således något som ständigt uppkommer överallt i samhället och som kommer fortsätta göra det i framtiden.

Att forska i olika typer av rättvisa är av stor vikt, då orättvisa har historiskt visat negativa konsekvenser på olika sätt och nivåer. Konsekvenserna kan exempelvis handla om individuella konsekvenser på välmående hos en individ, prestationer i det yrkesmässiga livet till större konsekvenser som krig eller olika typer av konflikter. Rättvisa har forskats i väldigt många olika ämnen, som exempelvis ekonomi, filosofi, juridik, sociologi etc. vilket stärker upp vikten av en fortsatt forskning inom fenomenet rättvisa.³⁻⁴

Vid diskussioner om rättvisa är det inte allt för ovanligt att det som diskuteras har något med lagbrytning och göra, situationer där rättvisan är fastställd sedan tidigare. En annan typ av rättvisa som finns är den typ som utgår från det personliga planet. En individs egen åsikt kring vad som är rättvist snarare än vad som sedan tidigare är bestämt i lagen. Denna typ av rättvisa finns inom den egna individen och baseras på individen som person och dess åsikter. Det som exempelvis ett gäng medarbetare eller ett land anser rättvist, kan uppfattas åt det andra hållet, orättvist i ett annat gäng medarbetare eller land.

¹ Jone et al. *Procedural Justice as Modernism: Placing Industrial/organisational Psychology in Context*. Applied Psychology: An International Review 47(3), 1998, 371-396,

² Kim et al. Effect of service orientation on job satisfaction, organizational commitment, and intention of leaving in a casual dining chain restaurant. International Journal of Hospitality Management (24). 2005, 171-193,

³ Goode, The celebration of heroes: Prestige as a control system. Berkley, CA: University of California Press, 1978

⁴ Brown & Peterson, The effect of effort on sales performance and jobsatisfaction. Journal of Marketing, 58(2), 1994, 70-80

När man försöker definiera ordet rättvisa brukar man landa på att det betyder, det man själv anser sig förtjänar och vara befogad till. Problematiken är snarare hur förtjänster ska värderas och resurser tilldelas. Människor är olika vilket betyder att det är olika krav och begäran i vad de tycker de förtjänar och är befogade till.⁵

Rättvisans betydelse för organisationer är en viktig aspekt av rättvisa som bör tas upp, speciellt i situationer som är negativa för arbetarna, i fall där resurserna inte är tillräckliga, när organisationen är i förändring eller vid omorganisationer. Risker är stora att responsen blir kraftfull när någon känner sig orättvist behandlad, speciellt om dess konsekvenser inte är positiva.⁶⁻⁷

Viktiga frågor här är hur en människa som känner sig rättvis eller orättvist behandlad funderar över, upplever och uppträder? Vilken effekt har rättvis och orättvis behandling på andra inom samma enhet och vad för effekt har den på enheten socialt, effektivitet, lojalitet och moral?

För att exemplifiera orättvisa kan vi ta ett företag och dess chefer. Om vi tänker att de högt uppsatta cheferna förses med en bonus, som tilldelas genom att ledningen med cheferna i spetsen väljer att ersätta sig själva utan att medarbetarna under och dess aktieägare får något inflytande eller information. Orättvisan här är för det första bonusen som cheferna får i ersättningen samt processens tillvägagång, där medarbetarna och aktieägarna inte fått ta del av processen och säga sin åsikt.

⁵ Maureen Ambrose, Lynn Harland & Carol Kulik. *Influence of social comparisons on perceptions of organizational fairness*. Journal of Applied Psychology, 1991, p 239-246.

⁶ Greenberg, Organizational justice: Yesterday, today, and tomorrow. Journal of Management 16, 1990 . p 606-613,

⁷ Folger, Roger & Cropanzano, Russel, *Organizational justice and human resource management*, Beverly Hills, CA: Sage, 1998.

1.1 Problemformulering

Begreppet rättvisa kan beskrivas som ovan nämnt i inledningen att man får det man anser sig vara berättigad till och förtjänar, problematiken är hur bedömningen av förtjänster ska ske och hur stor del resurser som anses vara berättigad till den förtjänsten. Anspråket till det som människor anser sig vara berättigade till skiljer sig åt och därmed uppstår frågan vad anses vara rättvist.

Till största del har rättviseforskningen forskat i och forskar fortfarande i att beskriva vad individer och grupper upplever som är orättvist och hur de reagerar på dessa orättvisor. Denna angreppssätt kommer studien spinna vidare på för att ta reda på hur rättvist eller orättvist rektorerna i Lerums kommun upplever den nya socioekonomiska resursfördelningen och hur de reagerar på den upplevda rättvisan eller orättvisan. På detta sätt identifieras ur ett ledningsperspektiv varför resursfördelningsmodellen är rättvis eller orättvis, och hur den kan förbättras för att eliminera den upplevda orättvisan eller förbättra den upplevda rättvisan av resursfördelningsmodellen. Skapandet av total rättvisa är omöjligt, därför bör prioritet vara på det som anses direkt orättvist och det som känns rättvist, som fortfarande har utrymme att förbättras, detta för att minimera den negativa effekt som dessa orättvisor kan medföra kommunen.

Genom att analysera Lerums kommun, som sedan 2010 börjat använda sig av en socioekonomiskresursfördelningsmodell vars syfte är att fördela resurser utefter behov, har det inneburit att vissa skolor med rektorerna i spetsen, fått en mindre budget och andra en större budget än normalt. Med detta sagt finns risken att det uppstår en känsla av orättvisa eller det motsatta, en känsla av rättvisa. Studien ämnar undersöka rektorernas upplevda känsla och reaktion av orättvisa kring den nya socioekonomiska resursfördelningen, i hopp om att den nyvunna kunskapen ska eliminera den upplevda orättvisan, bygga vidare på den upplevda rättvisan, på sikt förbättra och göra modellen mer rättvis från rektorernas, tjänstemännens och kommunens håll.

1.2 Frågeställningar och avgränsning

Frågeställning

Förmedlar den socioekonomiska resursfördelningsmodellen en känsla av rättvisa eller orättvisa hos rektorerna i Lerums kommun? Hur reagerar rektorerna på upplevd orättvisa?

Avgränsning

Uppsatsen kommer fokusera på att undersöka, analysera och diskutera känslan av rättvisa kring den socioekonomiska resursfördelningsmodellen i Lerums kommun och rektorernas eventuella reaktion på upplevd orättvisa. Gymnasieskolan är inte med i studien av den anledningen att modellen inte appliceras av Lerums kommun på gymnasiet. Studien är därmed avgränsad till en specifik del av ekonomistyrningen och detta endast i Lerums kommun och någon vikt kommer inte läggas på andra ekonomistyrningsmodeller som kommuner jobbar med eller andra kommuner i sin helhet.

1.3 Tidigare forskning

I denna del av studien kommer tidigare forskning att redogöras. Vad innebär rättviseteori? Vilka har varit viktiga forskare inom rättviseteorier? Hur har kritiken emot rättviseteoretiker sett ut? Vad har det funnits för viktiga verk kring rättviseteori?

Rättviseteori är ett komplext ämne som har berört många olika samhällsområden. Statsvetare, politiker, jurister och filosofer har länge diskuterat om rättvis distribution av resurser, tjänster, maktfördelning och varor. Den tidigare forskningen om rättvis distribution kommer i stor utsträckning från socialpsykologin, där Adams är en av de mer framstående forskarna inom rättvisa, då det var han som myntade begreppet rättviseteori (equity theory). Adams var en kritiker mot socialpsykologer i allmänhet utom Homans, Blau, Thibaut och Kelly. Kritiken riktades främst mot deras brister i deras yrkesmässiga intresse för att forska om rättvisa inom bytesrelationer.⁸

Gällande tidigare studier som gjorts om rättvisa bytesrelationer i sociala sammanhang finns bland annat Homans (1961). Homans skrev i *Social behavior: Its elementary forms* om distributiv rättvisa, och att en individ i bytesrelation(input/output) med en annan individ

⁸ John S Adams, *Advances in Experimental Social Psychology*, New York: Academic, Vol 2, 1965, s. 267-299.

kommer att förvänta sig att fördelningen(output) kommer vara i proportion till det individerna investerade (input). Ju större investeringar ju större fördelning kommer individen tillskaffa sig.⁹

Blaus (1964) kritiserade Homans i *Exchange and Power in Social Life* för att negligera att sociala normer avgör vad som ses som rättvist, trots det skiljde sig inte Blaus syn på distributiv rättvisa av sociala interaktioner mycket från Homans. Blau byggde på och menade att individer tittar på andra individers investeringar, fördelning och förväntningar och jämför med deras egna och bedömer rättvisa utifrån det.¹⁰ Thibaut och Kelley introducerade 1959 Interdependence theory i *The Social Psychology of Groups*, teorin är en del utav social exchange teorin som analyserar hur individer utbyter investeringar och belöningar i en bytesrelation. Thibaut och Kellys teori tar steget längre och beskriver hur dessa investeringar och belöningar påverkas av individers förväntningar av deras sociala relationer. Thibaut och Kelley menar att det finns belöningar och kostnader inom alla relationer och att individer försöker sig på att minimera kostnaderna och maximera belöningarna i relationen.

1.4 Disposition

Studiens resterande delar disponeras enligt följande ordning. I nästa kapitel kommer metodvalen och designen att beskrivas där vi förklarar vad det är för slags studie och med vilka metoder studien ska genomföras. I kapitel 3 kommer vi att redogöra studiefallet, dvs. gå in djupare vad socioekonomisk resursfördelning innebär och hur modellen ser ut i Lerums kommun. Kapitel 4 kommer vi behandla organisatoriska rättviseteorin som vi kommer att använda oss utav för att analysera den insamlade datan. Kapitel 5 kommer vi redogöra vår insamlade empiri utifrån intervjuer med rektorer och tjänstemän. I kapitel 6 analyserar vi empirin med organisatorisk rättviseteori, först analyseras rektorernas åsikter och kunskap om modellen, efter det om hur rektorerna anser modellen kan bli bättre, därefter om de upplever fördelningen som rättvist, i slutet av analysen redogör vi konsekvenserna av orättvisor. Studiens slutsats diskuteras sedan i kapitel 7 för att i kapitel 8 presentera förslag på vidare forskning och vår ambition med studien.

⁹ George C Homans, *Social behavior: its elementary forms*, Oxford, England: Harcourt, Brace Social behavior: Its elementary forms. 1961, 404 pp.

¹⁰ Peter M Blau, *Exchange and Power in Social Life*, New York: Wiley, 1964. 352 p.

2. Metod och design

I det här kapitlet kommer våra val av metoder att redogöras och vilka tillvägagångssätt vi valde för att utföra studien.

2.1 Kvalitativ metod

Studien kommer att bygga på den kvalitativa metoden för att skapa en större förståelse, inblick samt kunskap i den socioekonomiska resursfördelningsmodellen som Lerums kommun använder sig av och förklara om rektorerna anser att den är rättvis/orättvis.

Studien utgår ifrån tolv rektorer och en tjänsteman inom Lerums kommun som direkt varit delaktiga i konstruktionen av den socioekonomiska resursfördelningsmodellen. Studien utgångsläge är att samla in data via intervjuer med rektorer på respektive skola samt tjänsteman på Lerums kommun.

Bryman och Bell skriver att ett kvalitativt tillvägagångssätt handlar mer om att skriva ner text och göra olika typer av tolkningar, gentemot det kvantitativa tillvägagångssättet som präglas av mer av material av typen siffror.¹¹ Den beskrivningen som ovan nämns av Bryman och Bell speglar på ett bra sätt denna studie som genomförs, där empirin bygger på intervjuer med insatta rektorer och en tjänsteman i Lerums kommun. Enligt Conning är det inte ovanligt att kvalitativa studier utgår ifrån en mindre population.¹² Detta speglas i uppsatsen eftersom att studien utgår ifrån 12 rektorer samt en tjänsteman i Lerums kommun.

Ett fåtal rektorer i Lerums kommun har av diverse skäl vänligt avböjt att delta i den här studien. Vidare kan det nämnas att det finns flertalet mer kommuner i Sverige som använder sig av en sorts socioekonomisk modell, vilket då betyder tolv rektorer i lokaliserade i Lerum är en liten del och population av samtliga skolor som använder sig av en sådan resursfördelningsmodell i Sverige. Utifrån det insamlade materialet har olika mönster visats sig och det är förekommande i studier som har ett induktivt arbetssätt. Valet av skolor har inte skett genom någon specifik kartläggning, utan samtliga rektorer i Lerums kommun kontaktades för en intervju, detta efter samtal med vår handledare.

¹¹ Alan Bryman & Emma Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Malmö: Liber, 2005, s. 297.

¹² Conny Svenning, *Metodboken*, Eslöv: Lorentz Förlag, 1999, s. 69.

2.2 Fallstudie

Bryman säger att den grundläggande formen av en fallstudie bygger på att på ett detaljerat och ingående sett studerar ett enda fall.¹³ Definitionen av ett fall kan kopplas samman med en fallstudie av en viss plats eller lokal, Bryman förtydligar med exempel där ett bostadsområde, litet samhälle eller organisation kan ingå i fallstudien. Den centrala delen i en fallstudie är att studera miljön eller situationen ifråga. Oftast förknippas fallstudier med endast kvalitativa forskningar, detta är enligt Bryman inte helt korrekt, däremot kan det nämnas att det till största del är kvalitativa studier som utgår från olika sorters fallstudier som i många fall bygger på deltagande observationer och ostrukturerade intervjuer. Tanken är då att göra en intensiv och detaljerad granskning av ett fall.

Bryman nämner att fallstudier ofta visar sig innehålla både kvalitativa och kvantitativa metoder.¹⁴ I fallstudier förekommer det sällan endast ett undersökningsobjekt utan studien brukar utgå ifrån flertalet olika undersökningsobjekt. Denna studie utgår ifrån tolv rektorer samt en tjänsteman inom Lerums kommun. Med hjälp av dessa intervjuer har material insamlats som gjort det möjligt att syftet med studien kan uppnås.

Valet att ha en fallstudie beror på att vi skribenter anser att det är det mest lämpliga valet för vår studie, då fallet innehåller fenomen som till viss del eller fullt ut är obekanta samt innehåller variabler och olika kopplingar som är komplexa.¹⁵ Hur rättvist Lerums kommuns rektorer uppfattar den socioekonomiska modellen är okänt, därför har studien utgått från semistrukturerade, för att få fram hur respondenterna upplever rättvisa i den socioekonomiska modellen. Det centrala ligger på att samla in subjektiva åsikter om den upplevda rättvisan kring den socioekonomiska modellen.

En fallstudie passar väl in på studien som bygger på att undersöka ifall den socioekonomiska resursfördelningen förmedlar rättvisa hos resurstagarna med hjälp av organizational justice theory. Merriam (1994) säger att en studie där en specifik företeelse undersöks på nära håll,

¹³ Alan Bryman, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber, 2008, s. 73.

¹⁴ Ibid s. 74.

¹⁵ Gustavsson, Bengt, *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur, 2003 115f

det kan exempelvis vara en kommun eller en viss grupp, kallas för fallstudie.¹⁶ Syftet med fallstudien är att man vill komplettera kunskapsluckan vid ett specifikt område.¹⁷

2.3 Val av fall

Iden till studien om socioekonomisk resursfördelning grundar sig till största del på två olika faktorer. Faktor nummer ett var att en anställd på Lerums kommun gav iden om att en studie inom socioekonomisk resursfördelning skulle vara intressant. Faktor nummer två var att en av oss skribenter till denna studie arbetade och gjorde beräkningarna till den socioekonomiska resursfördelningen till respektive skola för år 2015 och på det vis blev intresserad av att forska ytterligare om den socioekonomiska modellen. Skribenten hade knutit an kontakter med både tjänstemän och rektorer i kommunen genom sitt arbete och detta antogs underlätta datainsamling för studien, vilket visade sig vara ett korrekt antagande.

2.4 Datainsamling; Primärdata

Vid genomförande av en studie finns det olika sätt att samla in relevant data. Det kan exempelvis handla om intervjuer, dokument, observationer eller enkäter och m.fl. Enligt Patel och Davidsson(2003) är datainsamling en legitim teknik för att få tag på lämplig fakta och således kunna besvara studiens frågeställning.¹⁸ Jacobsen menar att data kan delas in i två kategorier; primärdata och sekundärdata.¹⁹ I studien kommer båda dessa typer av data ingå, fokus kommer dock ligga på primärdata och det bör nämnas att det är av stor vikt för resultatet att studien utgår ifrån båda sorters data. Jacobson(2002) beskriver primärdata som den information som utredaren själv samlar in exempelvis via intervjuer. Enligt Patel och Davidsson(2003) är informationen som kategoriseras som primärkälla en typ av information som utredaren får till sig genom att studera objektet från nära håll.

Det finns flertalet olika tillvägagångssätt att samla in information till en studie, förekommande typer av informationsinsamling är via observation, intervju och frågeformulär. Studien lägger tonvikten på datainsamling via primärdata. Studiens problemformulering fokuserar sig på vad för känsla av rättvisa den socioekonomiska resursfördelningen förmedlar bland rektorerna och hur de reagerar vid en eventuell orättvisa, vilket då primärdata blev ett

¹⁶ Sharan Merriam, *Fallstudien som forskningsmetod*, Lund: Studentlitteratur, 1994, s. 24.

¹⁷ Ibid s. 46.

¹⁸ Runa Patel & Bo Davidson, *Forskningsmetodens grunder*, Lund: Studentlitteratur, 2003.

¹⁹ Dag Ingvar Jacobsen, *Vad hur och varför?* Lund: Studentlitteratur, 2002.

logiskt val för huvudinsamling av data. Primärdata kommer att samlas in via intervjuer med rektorer och en tjänsteman i Lerums kommun, för att få en fördjupad bild av den upplevda rättvisan och eventuella reaktioner på orättvisa.

Efter att vi skribenter diskuterat med vår handledare som vi gemensamt ansåg att intervjuer av rektorer vore relevant. Genom diskussioner kom vi fram till att en mindre kommun skulle intervjuas, av anledningen att man då kunde täcka upp en större del av skolorna och få en helhetsbild i kommunen. Lerum valdes av anledning att en av skribenterna genomförde sin praktik där, vilket förenklade situationen med att få tag i intervjuer.

2.5 Primärdata; Huvudfokus Intervjuer

Intervjuerna på skolorna valdes inte efter någon sorts kartläggning, utan tanken var att intervjuas samtliga skolor i Lerums kommun. Detta visade sig problematiskt då ett fåtal av rektorer inte var intresserade eller inte hann med en intervju på grund av tidsbrist eller förflyttning av skolenhet, dock lyckades vi intervjuas majoriteten av rektorerna i Lerums kommun.

Intervjuerna genomfördes via personlig träff med fyra av rektorerna med tillåtelse att spela in intervjuerna. Resterande åtta rektorer föredrog på grund av tidsbrist intervju via telefon. Intervjuerna med tjänstemannen i Lerums kommun genomfördes via personlig träff, där intervjun tilläts spelas in. Idealet hade varit att intervjuas samtliga skolor, överlag samlades det in relevant empiri från dessa tretton intervjuer för att kunna genomföra studien.

De genomförda intervjuerna med tjänstemannen inom Sektor lärande på Lerums kommun valdes på grund av erfarenhet, kunskap och inblick i modellens utformande. Respektive respondent blev uppringd av en av skribenterna, studiens syfte presenterades, gick personen med på en intervju bokades en personlig träff in. Innan den personliga träffen skickades respondenterna bilagor med intervjufrågor för att hinna förbereda sig. Frågorna berörde ämnen som rättvisa och delaktighet i modellen.

Intervjuformen skulle bäst beskrivas som en semistrukturerad intervju. Rektorerna fick samma frågor mejlade till sig där slutna frågor försöktes undvikas till största grad. En del av informationen samlades in genom diskussioner som uppstod med respondenterna eftersom de

fick möjlighet att besvara frågor som inte ingick i frågeformuläret.²⁰ Samtliga intervjuer utom telefonintervjuerna genomfördes på respondenternas arbetsplats. Intervjuerna spelades in för att vid senare tillfälle kunna transkriberas. Samtliga intervjuobjekt var av trevlig art och var positivt inställda till intervjun och syftet med studien. Respondenterna påpekade att vid ytterligare frågor fanns möjlighet att kontakta dem igen.

2.6 Datainsamling; Sekundärdata

Sekundärdata kan beskrivas som information hämtat från litteratur, rapporter, publikationer och inte direkt av källa exempelvis intervju. Det är av vikt att vara väl insatt i sekundärdatans syfte. Det innebär att den insamlade sekundärdatan måste vara relevant och förklaras varför den ska användas i studien.²¹ Sekundärdata är relevant för ekonomiska forskningar eftersom sekundärdatan är väldigt omfattande. Insamlingsprocessen är tidskrävande men ger stör möjlighet till analys av datan.²² Studien använder sig utav sekundärdata i form av litteratur, publikationer samt vetenskapliga tidsskrifter. Sekundärdatan skall ses som ett komplement för att öka förståelsen och inblicken i den socioekonomiska resursfördelningen och komplettera studien.

2.7 Källkritik

Kritik gällande sina källor är en viktig del. Studien utgår från tre olika källkritiska kriterier för att kunna döma de insamlade data. Dessa tre kriterier är följande: samtidskrav, tendenskritik och beroendekritik.²³

Samtidskravet innebär att källan skall vara aktuell. Gällande studiens primärdata som består av intervjuer av tjänsteman och rektorer uppnås kriteriet för samtidskrav. Samtidskravet för studiens sekundärdata kan ifrågasättas då studien har källor som publicerats längre bak i tiden, dock är samtliga källor högst relevanta och aktuella för studien och kan därmed användas.²⁴

Tendenskritik innebär att intervjuobjekten har eget intresse och därmed vinklar informationen till sin egen vinning, idealet är att skribenter ska kunna säkerställa att detta inte förekommer.²⁵

²⁰ Bryman 2008, s. 206.

²¹ Patel & Davidsson 2003.

²² Bryman & Bell 2005.

²³ Lars Eriksson & Paul Wiedersheim, *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber, 2001, s . 150.

²⁴ Eriksson & Wiedersheim, s. 150.

²⁵ Ibid s. 150.

Studien kan inte säkerställa att samtliga respondenter inte talat ur eget intresse och vinklat fakta, utifrån informationen som givits är det ett legitimt antagande att respondenterna talat sanning utan eget intresse.

Under studiens gång har det efter bästa förmåga strävats efter att säkerställa att sekundärdatan uppfyller kravet för tendenskritik, många av källorna är rapporter och publikationer ifrån skolverket, vilket antas vara legitima eftersom Skolverkets syfte är att se till att skolan kontinuerligt utvecklar sig i en positiv riktning. Sekundärdatan innehåller bland annat hemsidor från Lerums kommun vilka upplevs som seriösa aktörer som inte har någon grund att ge ut missvisande information till allmänheten.

Beroendekritik innebär att det görs en granskning ifall källorna är beroende av varandra. Ett exempel på beroendekritik kan vara att två personer läst samma artikel och utgår ifrån den istället för deras egna erfarenheter.²⁶ Under studiens gång har rektorernas och tjänstemannens utsagor granskats ifall dessa hämtat information från samma källa. Slutsatsen var att detta inte skett eftersom rektorerna är högt uppsatta inom respektive skolan och sitter därmed själva på informationen.

2.8 Etiskt hänsynstagande

En central del i dagens samhälle och dess utveckling är forskning, tanken är att forskning ska hålla en hög kvalitet och bedrivs av viktiga frågor, detta kallas för forskningskravet. Vid forskningsetiska överväganden utgår man från principen individskyddskrav, vilket innebär att vi skribenter tar avstånd ifrån att individer genomgår fysiska eller psykiska kränkningar under forskningen.²⁷

Det finns fyra olika etiska principer som bör ingå i varje studie vars huvudkälla är intervjuer. Dessa principer är där för att hjälpa forskare och respondenter att uppnå en god sed och att på ett bra sätt väga mellan forskningskravet och individsskyddkravet ifall dispyter och meningsskillnader uppstår.²⁸

²⁶ Ibid s. 150.

²⁷ Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*, Stockholm: Elanders Gotab, 2002, s. 5.

²⁸ Ibid, s. 5.

Princip nummer ett är informationskravet. Detta innebär att intervjuobjekten ska få reda på vad syftet med studien är. Kvale & Brinkman (2014) poängterar att informationsprincipen innebär att intervjuobjekten ska få information om studien och hur man valt att lägga upp den.²⁹ I studien har varje respondent fått en genomgång via telefon (på plats för de vi träffade personligen) om vad syftet med studien är, varför vi vill intervjua, hur vi skulle använda oss av intervjuerna och hur arbetet var upplagt.

Princip nummer två är samtyckeskravet. Kravet innebär att deltagaren har frivilligt deltagit i intervjun, inget tvång har skett.

Princip nummer tre är konfidentialitetskravet, detta betyder att samtligt material som tagits del av behandlas endast av skribenterna av studien och inga andra får ta del materialet.³⁰ Både kraven uppnås i studien, ingen av intervjuobjekten har blivit tvingade till intervjun, utan de har själva valt och ställa upp. Materialet som samlats in har endast författarna tagit del av.

Fjärde principen är nyttjandekravet och innebär att all data som samlas in ska endast användas i forskningens namn. I studien är all data insamlad för vår forskning.³¹

2.9 Validitet och reliabilitet

Vid genomförande av kvalitativa studier är det inte riktigt klart hur man ska använda sig av reliabilitet och validitet. Värderingen av dessa två aspekter sker inte på samma grund som i kvantitativa studier. I kvantitativa studier mäts exempelvis trovärdigheten med siffror, vilket är tuffare i kvalitativa studier, där utgångspunkten är den insamlade data som samlats in på ett metodiskt och ärligt vis.³²

Den interna validiteten sätter stor vikt på relationen mellan iakttagelser från forskaren och dess idéer. I kvalitativa studier brukar den interna validiteten vara en stark punkt, det beror på att kontinuerligt närvarande gör det genomförbart och förenklar för forskaren att garantera likheter samt mönster mellan begrepp och observationer.³³

²⁹ Steinar Kvale & Svend Brinkmann, *Den kvalitativa forsknings intervjun*, Lund: Studentlitteratur, 2014, s. 107.

³⁰ Kvale & Brinkman 2014, s. 109.

³¹ Bryman 2008 s. 131f.

³² Bryman 2008, s. 351.

³³ Ibid s. 352.

Appliceras validiteten på studien betyder det att de slutsatser som dras genom respondenternas svar är tillförlitliga. För att kunna uppnå en hög nivå på den externa validiteten är det viktigt att respondenter är rätt valda, då resultat studien kommer fram till bygger på svaren ifrån de.³⁴

Extern validitet är ett mått som visar ifall resultatet från en forskning kan generaliseras till andra situationer eller platser, det kan exempelvis handla om andra kommuner.³⁵ Via att studien använder sig av samhällsekonomisk litteratur, data från myndigheter och skolor kan antagandet göras att det är säkra mått och uppnå en hög validitet i det resultatet och sekundärdatan som används.³⁶

För att studien ska uppnå en högre grad validitet på primärdata har respondenterna fått syftet och vad det är det uppsatsen vill uppnå förklarade till sig. Detta genomfördes med respondenterna från telefonsamtalet fram tills intervjun började. Tydlighet har fokuserats på för att minimera risken för missförstånd med respondenterna.³⁷

Reliabilitet förklarar ifall resultatet beror på tillfälligheter eller om studiens resultat skulle förbli densamma ifall studien genomfördes igen. Ett problem som kan uppstå gällande reliabilitet är om studien utgår ifrån primärdata i form av intervjuer, ifall respondenterna inte talat sanning kan studien ge andra resultat ifall den genomförs igen.³⁸

Vidare finns det enligt Bryman (2008) extern reliabilitet. Att uppnå den externa reliabiliteten i kvalitativa studier är osannolikt då förutsättningarna i en viss miljö är ständigt i ändring, vilket gör att risken finns att förutsättningarna ändrats sig under studiens gång. Intern reliabilitet innebär enligt Bryman (2008) att man fastställer hur man tyder det man sett och hört.

³⁴ Ibid s. 352.

³⁵ Alan Bryman, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber, 2008, s. 50f.

³⁶ Ibid s. 50f .

³⁷ Dag Ingvar Jacobsen 2002, s. 190.

³⁸ Bryman & Bell 2005, s. 48.

2.10 Trovärdighet

Norén (1990) påpekar att begreppen reliabilitet, inre och yttre kvalitet är vanliga ledord vid diskussioner inom samhällsforskningen gällande en studies trovärdighet.³⁹ Genom att tydligt berätta tillvägagångssättet och motivera sina val ökar studiens trovärdighet, detta gör att andra intressenter i studien kan ta del av studiens uppbyggnad, vilka val som tagits och varför valen tagits. Detta hjälper intressenterna att undersöka resultatets överförbarhet.⁴⁰

För att stärka trovärdigheten i studien har fokus varit på att motivera samtliga val och därmed underlätta för läsarna vilka val som tagits och varför dessa tagits. Samtliga av våra intervjuer är redovisade i studien, där vi efter givande diskussioner med respondenterna transkriberat intervjuerna till textformat för vidare analys.

³⁹ Lars Norén, *Fallstudiens trovärdighet*, Företagsekonomiska Institutionen, Göteborgs universitet: FE:rapport, nr 1990:305, 1990, s. 2.

⁴⁰ *Ibid*, s. 3.

3. Studiefallet - Vad är socioekonomisk resursfördelning?

Studien undersöker den förmedlade rättvisan av den socioekonomiska resursfördelningsmodellen som finns i Lerums kommun. För att läsarna ska få en grundläggande förståelse om socioekonomisk resursfördelning, är det viktigt att förstå vad det är, vad syftet är och hur man konstruerar en sådan typ av resursfördelningsmodell. I detta stycke kommer vi gå igenom detta för att ge läsarna en introduktion till den socioekonomiska resursfördelningen och sedan spinna vidare och gå igenom hur modellen är konstruerad i Lerums kommun.

Socioekonomisk resursfördelning innebär att kommunen styr pengarna till skolorna utifrån skolornas sammansättning av elever. Fördelningen, eller omfördelningen av resurser ska kompensera skolorna för att behoven hos eleverna är olika beroende på deras sociala bakgrund. Syftet med socioekonomisk resursfördelning är skapa och erbjuda likvärdiga förutsättningar för skolelever, oberoende deras socioekonomiska bakgrund eller vilken skola de går på. Skolor med större elevsammansättning som har större behov för att kunna uppnå skolmålen ska få mer resurser för att kunna erbjuda barnen och eleverna likvärdiga förutsättningar. Råder det stora resultatskillnader mellan skolorna och om den socioekonomiska bakgrunden sägs vara anledningen till de stora skillnaderna är det motiverat att kommunen fördelar, eller omfördelar resurserna med hänsyn till skillnaderna.⁴¹

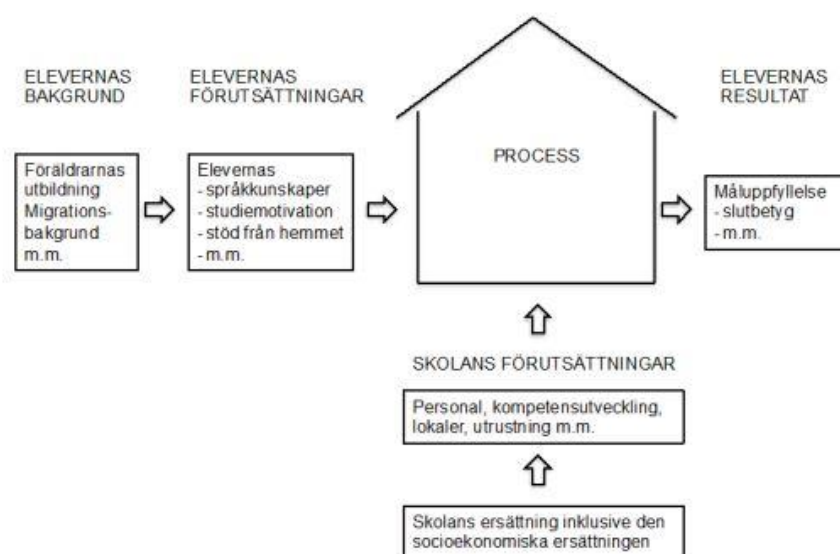
Utgångspunkten för den socioekonomiska resursfördelningen är att identifiera elevernas och skolans förutsättningar för att kunna bidra till en ökad måluppfyllelse. Genom att bl.a. kolla på föräldrarnas migrationsbakgrund och utbildningsnivå, kan dessa faktorer påverka elevernas förutsättningar att klara sig i skolan i form av språkkunskaper, ifall eleverna har tillgång till läxhjälp hemma och hur väl motiverade de är till sina studier och klara skolans mål. Skolan i sin tur behöver personal, lokaler, utrustning och kompetens för att kunna erbjuda eleverna den hjälp de behöver för att kunna ha likvärdiga förutsättningar i skolan.

Ett sätt att praktiskt implementera socioekonomisk resursfördelning är att använda sig av en modell som tar hänsyn till elevernas och skolan förutsättningar för att klara av målen för att

⁴¹ Sveriges kommuner och landsting, *Socioekonomisk resursfördelning till skolor. Så kan kommuner göra*, Stockholm: Sveriges kommuner och landsting, 2014, s. 13.

sedan räkna fram hur stor resursfördelning, eller omfördelning det bör ske mellan skolorna. En sådan socioekonomisk resursfördelningsmodell baseras på socioekonomisk data om skolans elever, informationen plockas fram genom att plocka fram faktorer som spelar in på elevernas förutsättningar, som språk, studiemotivation, föräldrars utbildning och bakgrund. Dessa faktorer kan kallas för variabler, anledningen till faktorer kallas för variabler är att vikterna skiljer sig mellan elever.

Faktorerna som ska ge den socioekonomiska viktningen bör väljas ut och hänsyn bör ges till faktorerna för att kommunen ska ha möjlighet till att räkna skillnaden i behov mellan skolorna. Med modellen blir det möjligt att med stor precision kunna beräkna hur stora behoven är mellan skolorna. Det är viktigt poängtera att den socioekonomiska resursfördelningsmodellen säger ingenting om hur fördelningen av resurser i form av pengar bör ske, den säger inte om hur mycket mer skola A bör få i pengar i form av socioekonomisk resursfördelning än skola B. Snarare om hur stor omfördelningen av resurser som bör ske mellan skola A och B.⁴²

Figur 1⁴³

En fördel med att använda sig utav registerdata i resursfördelningsmodellen är att det är enklare att bedöma vilka skillnader det finns i behov. Det bidrar till objektivitet i beräkningarna för resursfördelningen av den orsaken att skolor inte kan förmå att påverka

⁴² Sveriges Kommuner och Landsting s. 13.

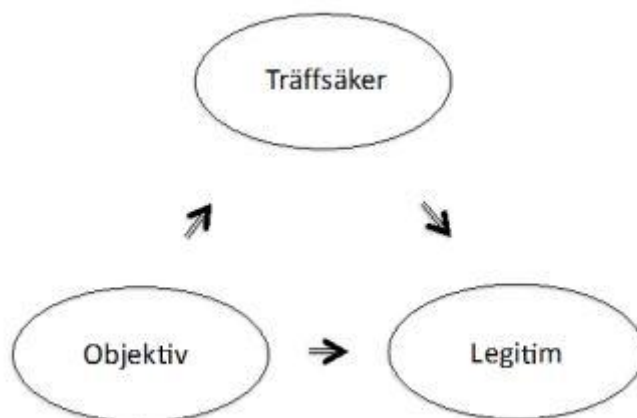
⁴³ Ibid, s.13.

underlaget till viktningen. Modellen fungerar på ett sådant sätt att den tittar på statistiska skillnader som finns i förhållande till andra skolor med hänsyn till elevernas socioekonomiska bakgrund.⁴⁴

Resursfördelningsmodellen kan inte beräkna en liten grupp exempelvis elever eller en klass socioekonomiska vikt ser ut, modellen är konstruerad för att beräkna socioekonomiska vikten för en större population exempelvis skola. Det innebär att modellen inte heller är konstruerad för att fördela resurser mellan tidigare nämnda grupper utan modellen är avsedd för att fördela om och tilldela resurser till skolor. Hur sedan resursfördelningen sker intern på skolan bestämmer rektorn själv.⁴⁵

"För att en socioekonomisk resursfördelningsmodell ska fungera bra och uppfylla sitt syfte behöver den vara träffsäker, objektiv och legitim. Dessa tre krav hänger samman med varandra."⁴⁶

Samtliga tre krav är kopplade till varandra och det är viktigt att alla tre uppfylls för att syftet med modellen kan uppfyllas. Legitimitet uppnås ifall modellen genom ett objektivt tillvägagångssätt fördelar resurser till rätt person som är i behov av socioekonomiska resurser utifrån modellens beräkning.⁴⁷

Figur 2⁴⁸

Med träffsäkerhet menas att resursfördelningsmodellen ska preciseras och kunna identifiera skillnaderna i gruppernas behov så att resurserna hamnar där de behövs som mest. För att

⁴⁴ Sveriges Kommuner och Landsting, s. 13.

⁴⁵ Sveriges kommuner och landsting, s.14.

⁴⁶ Ibid, s. 14.

⁴⁷ Ibid, s. 14.

⁴⁸ Ibid, s. 13.

kunna uppnå träffsäkerhet krävs det att kommunen väljer vilka faktorer de vill utgå utifrån så att faktorerna tillsammans ger den bästa träffsäkra skattningen av hur behovssituationen ser ut på olika skolorna. Beroende på vilken typ av segregation, omfattningen av segregationen mellan skolorna och till viss del kommunens storlek bestämmer kommunen hur avancerad modellen ska vara för att modellen ska kunna vara så träffsäker som möjlig. Anledningen till att kommunens storlek spelar roll är för att i mindre kommuner förekommer det inte lika många typer av segregation som i större kommuner.

Objektiviteten uppfylls genom att resursfördelningen utgår utifrån data som inte kräver subjektiva bedömningar för att plockas fram och att skolorna i sin tur inte heller kan påverka datan. Det kan finnas olika uppfattningar om vilka faktorer som ska användas i modellerna och vilken vikt som ska läggas på dem, datan kommer ändå vara objektiv då faktorerna inte kan påverka elevernas bakgrund, vare sig valet av faktorer eller viktning kan påverka vad datan säger. Tilldelningen av resurser blir i sin tur objektiv då ersättningen inte är villkorad och skolorna kan tvingas anpassa sig efter kraven för att bli tilldelad resurser.

Genom att fördela pengarna mellan skolorna oberoende hur de används får därför rektorerna en större handlingsfrihet i sitt arbete att själv få bestämma vilka instanser som ska satsas på och kommunen skickar tydlig signal om förtroende till skolorna. För att modellen ska uppfattas som legitim krävs det att den är begriplig, väl konstruerad, att den accepteras av berörda parter som exempelvis kommunen som brukar modellen och skolorna som vänder sig till modellen för resursfördelningen. Därför är det viktigt att involvera rektorerna i framtagandet av modellen och att de uppfattar den som legitim då vissa skolor kommer få mindre resurser till sitt förfogande. Modellen ska kunna vara möjlig att sätta sig in i och förstå varför en viss skola får en viss tilldelning av resurser och varför tilldelningen av resurser kan variera från år till år.

För att skapa acceptans och förståelse för modellen bör kommunen förklara hur de gått till väga för att få fram modellen och att sedan ständigt informera om modellen. För att uppnå effektiv resursanvändning krävs det att modellen uppfyller dessa tre krav.⁴⁹

⁴⁹ Sveriges Kommuner och Landsting, s. 15.

3.1 Studiefallet - Lerums kommuns socioekonomiska modell - Hur är den konstruerad?

I detta stycke kommer vi för att ge läsarna en större inblick, redogöra hur den socioekonomiska modellen är utformad i Lerums kommun. Då vi anser att det är av vikt att som läsare veta hur den socioekonomiska modellen fungerar i Lerums kommun, då det är den vi utgår från i våra intervjuer med rektorerna längre fram i studien.

Lerums kommun beslutade 2010 att införa den socioekonomiska resursfördelningsmodellen för verksamhetsområden förskoleklass och grundskola. Resursfördelningsmodellen infördes med syfte att tilldela extra resurser till socioekonomiskt utsatta skolor för att öka elevresultaten i skolorna med högst socioekonomiskt utsatta elever. Dessa elever ska få förutsättningar att kunna nå upp till godkänt nivå i samtliga ämnen. Följande modell är framtagen av Lerums kommun och anger vilka faktorer som används i resursfördelningsmodellen samt vilka vikter respektive faktor har.⁵⁰

Tabell 2

Faktor	Nivå	Vikt
Föräldrarnas utbildningsnivå	Båda föräldrar saknar gymnasial utbildning	3,5
	Båda föräldrarna saknar eftergymnasial utbildning	2
Föräldrarnas ekonomiska situation	Modern och/eller fadern uppbär försörjningsstöd	2
Migrationsbakgrund	Barnet och båda föräldrarna är utlandsfödda, invandrade för mindre än 6 år sedan	2,5
	Barnet och båda föräldrarna är utlandsfödda	1
Kön	Barnet är pojke	0,4

⁵⁰ Sektor lärande, *Resursfördelning på sektor lärande*, Lerum: Sektor Lärande, 2014, s. 10.

Skolans socioekonomiska index beräknas genom att data hämtas varje höst från SCB, datan anger vilket socioekonomiskt vikt alla enskilda elever i Lerums kommun har. Modellen är uppbyggd på sådant sätt att alla elever börjar med vikten "1", sedan tilldelas de ytterligare vikter beroende på vilken socioekonomisk bakgrund dem har utifrån den presenterade tabellen. En nyligen invandrad pojke med utländska föräldrar vars ena förälder blir tilldelad försörjningsstöd har därmed en socioekonomisk vikt på "5,9". Efter att ha beräknat elevernas socioekonomiska vikt sker följande steg.

1) Skolan får socioekonomisk vikt genom att samtliga elevers socioekonomiska vikt summeras.

2) Summan divideras sedan med antalet elever som finns på skolan och skolan får en socioekonomiskt index.

3) Kommunen beräknar fram ett medelvärde för alla skolor i kommunen. Skolor som har ett index högre än medelvärdet blir tilldelade socioekonomiskt bidrag, tyngre socioekonomisk index skolan har, mer tilldelas de.

Sektor lärande har avsatt en budget på sex miljoner kronor för socioekonomiskt tilldelning. Efter att ha beräknat skolornas socioekonomiska vikt tilldelas de bidragen för kommande kalenderår. Vid sidan av elevpengen tilldelas socioekonomiska bidragen varje månad i form av tilläggsbelopp.

För budgetåret 2014 infördes en ny beräkningsmodell för fördelningen av socioekonomisk resursfördelning. Tilldelningen sker utifrån en beräkning på föregående tre år. Modellen ändrades för att skolor ska åstadkomma lättare verksamhetsplaneringar och få en jämn tilldelning.⁵¹

⁵¹ Sektor lärande s. 10.

4. Teoretisk referensram

I det här kapitlet kommer teorier och begrepp som är centrala i vår studie redogöras. Kapitlet börjar med en introduktion om organization justice theory, för att sedan spinna vidare in på Adams rättviseteori med distributiv rättvisa och proceduriell rättvisa. Vidare förklaras termen relativ deprivation för att sedan fortsätta med konsekvenser av orättvisa. Den teoretiska referensramen avslutas med en operationalisering vars syfte är att bana vägen för resterande del av studien.

Organization justice theory

Konceptet *organizational justice* introducerades av Greenberg 1987, någon svensk översättning på begreppet finns inte. Det skulle kunna översättas till organisatoriskt rättviseteori.⁵² Adams (1965) teori om rättvisa (oftast refererat som Equity theory) var en av de första teorierna som började utforska de psykologiska processerna som påverkar en individs uppfattning om en rättvis bedömning. En medarbetare bedömer organisationens processer och medarbetarnas resulterade attityd och inställning gentemot organisationen. En medarbetare skulle exempelvis kunna känna sig orättvist behandlad ifall lönen sänks och därmed bidrar medarbetarens attityd till minskad produktivitet.⁵³ Individerna använder sig utav andras belöningar i relation till deras prestationer som främsta underlag när de formar sina personliga uppfattningar om en rättvis behandling.⁵⁴

Adams teori om rättvisa har bidragit till en hel del forskning och studier om organisatorisk rättvisa, den har samtidigt blivit kritiserad för att vara allt för begränsad i dess försök att förklara hur uppfattningar om rättvisa uppstår. Kritikerna menar att teorin endast beaktar uppfattningen av rättvisa efter att individer eller grupp fått det kompensatoriska inslaget av sina/deras prestation, vilket oftast är i form av materiella eller ekonomiska kompensationer.⁵⁵

⁵² Jerald A Greenberg, *A taxonomy of organizational justice theory*, Academy of Management Review, Beverly Hills, CA: Sage, Vol 12, 1987, s. 9-22.

⁵³ Russel Cropanzano, et al, *Moral Virtues, Fairness Heuristics, Social Entities, and Other Denizens of organizational justice*, Journal of Vocational Behavior, Vol 58, 2001, s 164-209.

⁵⁴ John S Adams, *Advances in Experimental Social Psychology*, New York: Academic, Vol 2, 1965, s. 267-299.

⁵⁵ Roger Folger & Russel Cropanzano, *Organizational justice and human resource management*, Beverly Hills, CA: Sage, 1998.

Upplevd rättvisa kan beskrivas som en individs respons på ett resultat som uppstått efter förväntningarna av resursfördelningen. Den upplevda rättvisan responderar inte endast utifrån den distributiva fördelningen av resurser men också vilka proceduriella tillvägagångssätt resursfördelningen utgått ifrån. Med hjälp av olika procedurer kan man uppnå olika resursfördelningar.⁵⁶⁻⁵⁷

4.1 Distributiv rättvisa

Enligt Adams utvärderar och bedömer individer hur de blir behandlade. Bedömningen syftar till vilken behandling de får från organisationen beroende utifrån vilken prestation dem utfört jämfört med andras prestationer och behandling.⁵⁸ Kulik & Ambrose (1992) menade att detta var individernas främsta bevis för/till deras bedömning av rättvisa.⁵⁹ Homans (1961) menar att distributiv rättvisa uppnås när två personer som är i bytesrelation (input/output) med varandra går i vinst sett till deras investering i utbytet av varor och tjänster. Med vinst menas att kostnaderna i form av exempelvis tid, pengar och varor understiger det individen får tillbaka.⁶⁰

Distributiv rättvisa uppnås genom att byteshandeln mellan två parter är lönsamt i proportion till varandra.⁶¹ Den distributiva rättvisan kan vara att medarbetarna vill ha den lön eller det beröm dem anser sig förtjäna. Om medarbetarna känner att de utför samma jobb och inte blir rättvist behandlade för sin prestation uppstår missnöje och orättvisa bland medarbetarna. Känslan av orättvisa leder därmed till att medarbetarna inte behåller samma nivå av produktivitet.⁶² Orättvis distribution behöver inte bara röra sig om fördelning av materiella eller ekonomiska resurser, det kan röra sig om vilken bestraffning de får och missnöje samt orättvisa kan uppstå ifall medarbetarna känner bestraffningen inte är i proportion till felet de begått.

⁵⁶ Jerald Greenberg, Russel Corpanzano, *Advances in organizational justice*. Stanford, Calif: Stanford University Press. 2001

⁵⁷ Törnblom, Vermunt, *An integrative perspective on social justice*. Social Justice Research 12, 1999, 37-61.

⁵⁸ Adams s. 267-299.

⁵⁹ Maureen Ambrose et al, *Personal and situational determinant of referent choice*, The Academy of Management review, Vol 17, No 2, 1992.

⁶⁰ Adams s. 267-299.

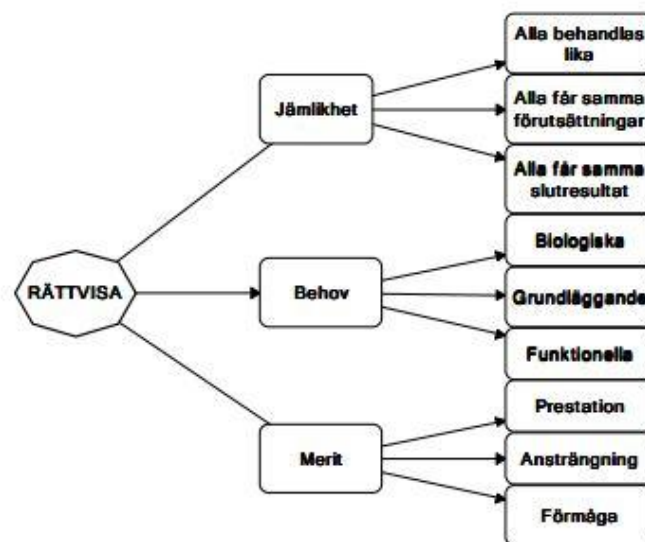
⁶¹ Ibid s. 273

⁶² Ambrose et al.1992

4.1.1 Tre resursfördelnings kriterium

Den distributiva principen om rättvisa kan fördelas in i tre resursfördelningskriterier; jämlikhet, behov och merit. Alla tre fördelningskriterier vill förmedla en känsla av rättvisa hos resurstagarna. Känslan av rättvisa ska vara baserat på ett kriterium, dvs. samtliga kriterier vill hävda sin legitimitet gentemot varandra/andra kriterier genom att ses som rättvisa hos brukarna.⁶³

Adams rättviserprincip menar att ett system för kollektiv bedömning av prestationer är rättvis då den fördelar symboliska och konkreta kompensationer till individer beroende och till proportion till deras förtjänst, det vill säga deras ansträngning och produktivitet.

Tabell 3

Det kompensatoriska inslaget av "förtjänst" har i vinstdrivande organisationer blivit allt mer liktydigt med en uppfattning av vad som innebär en rättvis kompensation. Genom att antingen jobba hårdare eller bättre tycks individen förtjäna en bättre kompensation för ansträngningen än dem som jobbar på ett mindre bra sätt. Känslan av rättvisa är kopplat till ifall individen eller gruppen förtjänar kompensationen för deras ansträngning. Förtjänsten kan finnas i form av erfarenhet.⁶⁴

⁶³ Morton Deutch, *Equity, equality and need: what determines which value will be used as the basis for distributive justice?* Journal of Social Issues, Vol 31(3), 1975, S. 137-149.

⁶⁴ Gary Kokk, *Resistance to change among acquired executives: The role of organizational justice*, Gothenburg Research Institute, 2010, s. 5f.

Det distributiva kriteriet om *jämlikhet* står till kontrast med förra kriteriet, här bortser kriteriet från erfarenhet, förtjänst, produktivitet dvs. de faktorer som i rättvisepincipen gjorde individen eller gruppen mer förtjänt av en högre kompensation och föreslår att resursfördelningen bör ske på jämlikt sätt som möjligt. Jämlikhet betecknar tanken att alla medlemmar av organisationer är av lika värde.⁶⁵

Det behovsbaserade fördelningskriteriet syftar på att alla individer eller grupper inom en given population bör bli fördelade de resurser de är i behov av, oavsett ifall de har gjort sig till förtjänst till den eller är berättigade till den genom jämlikhet. Rättvisa uppnås genom erkännande av mångfald och de unika karakteristiska egenskaperna hos individer eller grupper, resurserna ska fördelas efter behov oavsett bakgrund. Detta kriterium står till kontrast med de två tidigare nämnda fördelningskriterierna, rättvisa uppnås inte genom kalkylerade utvärderingar utifrån fördelning av rättvis eller jämlik kompenserings.⁶⁶

4.2 Proceduriell rättvisa

Thibault och Walker myntade termen proceduriell rättvisa år 1975 och den infördes in i organisatoriska forskningsvärlden på mitten av 80-talet.⁶⁷ När den distributiva fördelningen misslyckades med att förmedla en känsla av rättvisa väcktes frågor om hur organisationen jobbar med processerna för att komma fram till fördelningen. Här betonas den upplevda rättvisan från processerna som ska förmedla rättvisa och beslutsprocesserna som är bakgrunden till de varierande distributiva utfallen av rättvisa. Fokus ligger därmed inte på hur rättvisan distribueras utan hur distributionen kommer till. Individer bedömer inte bara distributionen(output) utan procedurerna som ligger bakom distributionen.

“A given procedure can be important, not only as a source of information relevant for assessing outcomes but also as a source of outcome in and of itself.”⁶⁸

En procedur kan vara viktigt i form av källan eller anledningen till ett visst utfall av distribution sker och endast inte betraktas som en källa av information som förklarar utfallet

⁶⁵ Christine Meyer, *Allocation Process in Mergers and Acquisitions*, British Journal of Management, Vol 12, 2001, s. 47-66.

⁶⁶ Gary Kokk s. 6f.

⁶⁷ John Thibault & Laurens Walker, *Procedural justice: A psychological analysis*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1975.

⁶⁸ Robert Folger, Edward Kass, *Social comparison and fairness*, Kluwer Academic, New York, 2000, s. 423-443

av distributionen. Procedurerna bör kunna ge organisationens medlemmar tillfälle att höra sin åsikt hörda och bli hörda i beslutsfattandet. Det är viktigt att kunna särskilja distributiv och proceduriell rättvisa ifrån varandra då dessa två principer kan hamna i konflikt med varandra.

Folger och Kass gör en åtskillnad mellan dessa två rättvisepprinciper och menar att proceduriell rättvisa kan ses som ett slags eller en del av utfallet i en input/output relation. Folger & Kass tar upp ett exempel om ett snatteri för att beskriva distinktionen. I exemplet griper polisen "Sally" för snatteri på bar gärning och döms sedan till böter samt halvårs villkorlig fängelse. Detta skulle anses som (distributivt) rättvist i många ögon. Poneera att det framkommer efter domen att i samband med att Sally greps utsatte polisen henne för misshandel och övervåld, att detta inte beaktades när Sally dömdes till halvårs villkorlig dom och böter. Plötsligt upplevs inte Sallys dom lika rättvis eftersom proceduren inte gått till på rättvist sätt eftersom Sallys proceduriella rättigheter kränkts.⁶⁹

Syftet med exemplet som Folger & Kass tar upp är att beskriva hur den proceduriella rättvisan kan vara en distribution i en input/output relation.⁷⁰

4.3 Relativ deprivation

Skulle det uppstå ojämnlighet mellan proportionerna i bytshandeln kommer de berörda i detta uppleva en känsla av orättvisa och deprivation. Termen relativ deprivation kom i bruk för första gången 1949 när Stroufer presenterade sina studier om amerikanska soldater.⁷¹ Termen relativ deprivation fick dock genomslag inom forskarvärlden på mitten av 60-talet då boken *Relative deprivation and social justice* av Runciman (1966) släpptes som termen började användas mera omfattande.⁷² Nationalencyklopedin förklarar termen deprivation som *berövande*.⁷³ Med relativ deprivation menas att individen känner sig missgynnad av fördelningen.

När det sker en ojämlik fördelning mellan två parter kommer ena parten att uppleva orättvisa, den andra parten kan uppleva relativ deprivation eftersom den parten förväntade sig

⁶⁹ Folger, Kass s. 433.

⁷⁰ Ibid s. 433f.

⁷¹ Adams s. 268.

⁷² Walter Runciman, *Relative deprivation and social justice : a study of attitudes to social inequality in twentieth-century England*. USA, Berkeley, 1966

⁷³ Nationalencyklopedin, 2014

mer utav byteshandeln. Parten som drabbas mest (tjänar minst på) av orättvisan tenderar vara den part som upplever relativ deprivation.⁷⁴ En individ kan känna sig depriverad av andra skäl utöver att hans lönsamhet är mindre än vad han förväntade sig. Det kan handla om att andra tjänar mer på samma utförda arbete. Individen kommer inte att uppleva utbytet som orättvist eftersom andras prestation är större vilket resulterar i större lönsamhet, individen kommer snarare uppleva utbytet som depriverande.⁷⁵

Skillnaden mellan upplevd orättvisa och relativ deprivation kan förklaras med följande exempel: En individ upplever orättvisa då lönen (distributiva fördelning/output) inte motsvarar den lönen individen säger borde ha fått för sin prestation (input). Diskrepans mellan fördelning och vad som borde ha fördelats. En individ upplever relativ deprivation då individen output inte motsvarar individens förväntningar. Diskrepans mellan åstadkommande och förväntad åstadkommande.⁷⁶

4.4 Konsekvenser av orättvisor

Det råder knappast tveksamheter kring att orättvisa skapar en känsla av missnöje hos en individ, missnöjet kan vara i form av ilska, ångest eller andra känslor. Adams förklarar vidare att när individer upplever orättvisor finns det en tendens att de kommer att agera för att försöka minska eller eliminera den upplevda orättvisan de känner. Närvaron av orättvisa skapar först en känsla av upprördhet hos individen, denna upprördhet är i proportion till den befintliga upplevda orättvisan. Denna upprördhet kommer att motivera individen att agera för att reducera eller eliminera orättvisan, motivationen är i proportion till hur upprörd individen känner sig. Sammanfattat menar Adams att orättvisan kommer att motivera individen att agera för att reducera eller eliminera orättvisan, hur motiverad individen är beror sig på hur upprörd individen är på grund av orättvisan. Adams listar troliga tillvägagångssätt som individen kan komma att agera utifrån för att minska eller helt eliminera den upplevda orättvisan. Det bör nämnas att Adams teori fokuserar på hur individer reagerar på orättvisa, någon förklaring på hur en individ reagerar på relativ deprivation nämner inte Adams.⁷⁷

⁷⁴ Adams s. 273.

⁷⁵ Ibid s. 273.

⁷⁶ Ibid s. 272.

⁷⁷ Ibid s. 283.

1. Person altering his inputs

Individen kan komma att ändra sin input, antingen genom att höja eller minska den, beroende på ifall orättvisan varit till en för- eller nackdel. Upplever individen att han arbetar hårdare än andra men fortfarande får samma lön kan det leda till att han minskar sitt arbetstempo för att komma ned till samma nivå som alla andra då han tycker att det inte är någon idé att arbeta hårdare för en lön(output) som inte motsvarar hans prestationer(input).

2. Person altering his outputs

Upplever individen orättvisa ex i form av sämre lön i relation till utförd prestation kan individen komma att kräva högre lön som ska upplevas rättvis i relation till sin utförda prestation. Misslyckas individen med att få högre lön kan individen byta strategi och minska sin input istället.

3. Person distorting his inputs and outcomes cognitively

Om individen inte förmås att ändra med de två första strategierna och misslyckas med att förändra sin orättvisa input/output relation kan individen istället förändra sitt kognitiva synsätt menar Adams. En person kan exempelvis omvärdera sin input genom att han slipper en massa administrativt pappersarbete och kan gå hem tidigare från jobbet medan andra som tjänar mer måste jobba övertid varje kväll.

4. Person leaving the field

Individen kan ta till radikala metoder för att minska eller eliminera sin upplevda orättvisa. Detta sker troligast då alla andra försök till att minska orättvisan misslyckats. Individen kan komma att lämna, vare sig det gäller att begära en förflyttning till en annan avdelning eller att säga upp sig för ett annat jobb.

5. Person acting on Other

Ännu mer radikala åtgärder som en individ kan tänka sig att är att påverka andra för att minska sin upplevda orättvisa. Det kan resultera i att individen försöker få andra att prestera sämre på jobbet eller försöka ändra sin kognitiva syn på deras input/output relation till det sämre. I extrema fall kan individen använda sig utav våld eller hot för att få igenom sin vilja.

6. Person changing the object of his comparison

Om individen förmår att övertyga sig själv att en jämförelse med andra inte är väsentligt kan individen sluta jämföra sig med andra och därmed inte bry sig om olikheterna i deras input/output relation.

7. Choice among modes of inequity reduction

Vad avgör vilka eller vilken strategi individen kommer att använda sig utav? Detta beror på vilka psykologiska och fysiska förutsättningar individen har för att kunna utföra ovannämnda strategier. Individen kommer utgå utifrån det strategin vilket upplevs som mest användbar och genomför för att ta bort eller minska den upplevda orättvisan

4.5 Operationalisering

För att analysera och organisera det insamlade materialet på ett strukturerat sätt har en analysmodell konstruerats, baserad på distributiv och proceduriell rättvisa av Adams rättviseteori. Varje fråga som ställs till rektorerna beskriver en situation ifall modellen förmedlar en känsla av rättvisa som en följd av att någon av rättvisepinciperna följs eller inte. Vidare analyseras hur respondenten reagerar på eventuell orättvisa utifrån Adams 7-stegsmodell.

Analysmodellen har strukturerats i form av variabler som har sin utgångspunkt i den teoretiska referensramen. Till den teoretiska utgångspunkten har vi ställt en tillhörande operationalisering som består av semistrukturerade frågor som vi ställt respondenterna för att samla in empiri och uppfylla syftet samt besvara studiens frågeställning.

Teoretisk utgångspunkt	Operationalisering
Åsikt: Den upplevda rättvisan resonerar utifrån den distributiva fördelningen av resurser eller proceduriella tillvägagångssätt som resursfördelningen utgått ifrån.	Vad tycker rektorerna om modellen? Anser de att modellen är rättvis?
Kunskap: Den upplevda rättvisan eller orättvisan görs utifrån en bedömning, därför är det viktigt att undersöka på vilken fakta denna bedömning grundar sig på och utifrån den informationen anser rektorerna hur modellen kan förbättras.	Vad har rektorerna för kunskap om resursfördelningsmodellen?
Förbättring: Risker finns att rektorerna känner att modellen har brister som leder till orättvisor eller deprivation och anser att modellen kan göras på ett mer rättvist sätt.	Anser rektorerna att modellen kan göras på ett sätt så att den blir rättvis eller mer rättvis?
Fördelning: skulle det uppstå ojämnlighet mellan proportionerna i byteshandeln kommer de berörda i detta uppleva en känsla av orättvisa och deprivation. Två resursfördelningskriterier hävdar att alla bör	Får rektorerna som blir tilldelade pengar en tillräcklig kompensation för att täcka det socioekonomiska behovet? Bör alla skolor med socioekonomisk vikt bli tilldelade socioekonomiska resurser?

ha samma förutsättningar och att behovet bör sättas i fokus för att rättvisa ska kunna uppnås utifrån distributionen.	
Konsekvenser av orättvisor: Individer kommer att försöka minska den upplevda orättvisan de känner, oavsett ifall orättvisan rör sig om proceduriell eller distributiv.	Hur har rektorerna reagerat på orättvisorna? Vilka konsekvenser har orättvisorna medfört för rektorerna?

Variabeln *åsikt* används för att undersöka den upplevda rättvisan bland rektorerna, syftet med variabeln är att operationalisera hur rektorerna uppfattar modellen och ifall de upplever den rättvist eller orättvist utifrån den teoretiska referensramen. Utifrån operationaliseringen ska rektorerna besvara hur de upplever modellen som och ifall de uppfattar modellen som rättvis.

Variabeln *kunskap* används för att redogöra vilken kunskap rektorerna säger ha om den befintliga socioekonomiska resursfördelningsmodellen i Lerum, rättvisa kan uppnås genom distribution eller procedurerna bakom distributionen, för att kunna bedöma modellen bör rektorerna ha en kännedom om modellen, utifrån operationaliseringen ska rektorerna besvara på hur mycket dem känner till om modellen för att få en klarare bild om kunskapsläget.

Variabeln *förbättring* finns med i analysmodellen för att undersöka ifall rektorerna anser att modellen inte känns fullt ut rättvist utifrån deras kunskaper om modellen. För att undersöka ifall modellen kan förbättras och göras mer rättvist är det logiskt att inom operationaliseringen undersöka hur modellen kan göras mer rättvis eller om det finns något som känns orättvist med modellen.

Eftersom syftet med arbetet är att undersöka hur rättvis den socioekonomiska resursfördelningsmodellen anses vara är det essentiellt att undersöka variabeln *fördelning*. Jämlikhet och behov är två distributiva resursfördelningskriterier som båda hävdar sin legitimitet för att uppnå rättvisa. Kriteriet jämlikhet hävdar att alla bör bli fördelade resurser och behov anser att endast de som har ett behov bör bli fördelade. I Lerums kommun finns det ett gränsvärde som sällar bort skolor som anses ha för liten socioekonomiskt index och uteblir i fördelningen av socioekonomiska bidrag. Variabeln ska undersöka ifall rektorerna anser att

de har blivit kompenserade för att täcka sina behov och ifall andra skolor bör bli fördelade bidrag.

Konsekvenser av orättvisor förklarar hur individer kommer att reagera utifrån orättvisan, orättvisan kommer att skapa upprördhet och denna upprördhet kommer att motivera individerna att agera för att eliminera eller reducera orättvisan, det är viktigt att inte endast undersöka ifall modellen upplevs som rättvis utan hur rektorer kommer att reagera på denna orättvisa.

Studien är kvalitativ, vilket innebär att variablerna i analysmodellen inte är rangordnade, som fallet skulle kunna vara i en kvantitativ studie. Det ska nämnas att variablernas följd följer ett flöde, där åsikt är den första variabeln och konsekvenser av orättvisa den sista. Till exempel skulle det varit svårt att påbörja flödet med variabeln konsekvenser av orättvisa, när man inte har informationen om vad rektorerna anser om modellen. Varje variabel är dock lika mycket värd och således är det ingen rangordning på det vis, snarare ett flöde som fungerar som en start och slutmål.

Variablerna analyseras med hjälp av analysmodellen som baseras på Adams rättviseteori om rättvisa. Samtliga av de valda variablerna är av vikt för studien, detta för att kunna applicera det insamlade empiriska materialet på teorin och vidare kunna besvara studiens frågeställning. Innan övergången till kapitlets analysdel, d.v.s. i det empiriska kapitlets slutfas kommer den insamlade empirin sammanställas med den konstruerade analysmodellen som hittas ovanför i detta kapitel. Syftet är att sammanställa empirin med teorin och på ett enkelt samt tydligt sätt visa läsaren övergången till analysen med koppling till teorin. Varje variabel kommer sedan i den analytiska delen av studien, precis som i tabellen, analyseras var för sig, detta för att på ett enkelt och tydligt vis framhäva den upplevda rättvisan eller orättvisan från rektorernas perspektiv utifrån den skapade analysmodellen.

5. Empiri

I följande kapitel kommer studiens resultat redovisas. Resultatet presenteras utifrån variablerna i det framtagna analysverktyget med operationaliseringen som underfrågor för att på ett tydligt kunna redogöra det insamlade materialet. Empirin består av material insamlat av tolv rektorer och en tjänsteman från Lerums kommun.

1. Åsikt

För att kunna analysera på vilket sätt rektorerna anser att modellen är rättvis eller orättvis ställdes rektorerna frågan om de upplever den socioekonomiska resursfördelningen som rättvis.

1.1 Upplever rektorerna att modellen är rättvis?

På frågan om rektorerna anser att modellen är rättvis ansåg en majoritet av rektorerna att modellen upplevdes som rättvis. Av samtliga tolv rektorer ansåg tre av dem att modellen inte kändes som rättvis.

Rektor 2 var en av dem vars skola drabbades hårdast utav införandet av socioekonomisk resursfördelning, rektorn poängterar *“Jag driver en skola som ligger under gränsen, när vi införde modellen tappade vi 700 000 kr det året och då var det ganska mycket diskussioner kring rättvisan, vi tyckte i slutändan att det var rättvist”*. Rektorn menar att trots problematiken och diskussioner som uppstår med att förlora 700 000 kr från sin budget genom ett införande av en ny modell från kommunens sida, anser rektorn att det är rättvist, då resurserna fördelats till skolor som är i mera behov än rektorn driver.

Rektor 3 jobbar på en liten skola och får relativ hög tilldelning av socioekonomiska bidrag sett till skolans storlek. Rektor 3 att det som är rättvis med modellen är parametrarna att modellen räknar det socioekonomiska indexet. *“Eftersom man utgår från ett visst antal kriterier och dessa är samma för samtliga skolor upplever jag därför modellen som rättvis. Varje skola bedöms utifrån samma kriterier, och de skolor som via dessa kriterier visar ett större behov, ska få en större compensation för att täcka behovet. Jag tänker på statistiken från SCB som man tar fram, där bland annat föräldrarnas utbildningsnivå och vart föräldrarna är födda ingår etc. och som är kriterierna bakom modellen”*

Flera andra rektorer som upplevde att modellen var rättvis var inne på samma spår och menade att det är objektiviteten i kriterierna som ska beräkna barn och elevers socioekonomiska index och att detta kan appliceras jämlikt på alla elever.

Rektor 4 som aldrig blivit tilldelade socioekonomiska bidrag förklarar *“Jag upplever att modellen är rättvis och det ska nämnas att jag aldrig jobbat på en skola som blivit tilldelad socioekonomiska bidrag. Jag tycker rättvisan utgår från modellen, dess kriterier och beräkningar till fördelning. Modellen är rättvis ur det perspektivet att den bygger på socioekonomiska faktorer som vi tror kan spela in när det gäller behov av förstärkning”*.

Rektorn är tydlig med att poängtera att några socioekonomiska bidrag aldrig har tilldelats skolan. Rättvisan som rektorn känner är utifrån modellen och att den tar hänsyn socioekonomiska faktorer, vilket rektorn anser det finns ett behov för, för att uppnå en mer rättvis skola på sikt.

Rektor 2 och 4 som driver sin verksamhet utan socioekonomiska bidrag anser att modellen upplevs som rättvis. Till största del på grund av rektorerna anser att det finns ett behov som modellen fyller, som enligt deras åsikt, är gynnsamt för eleverna och som kan hjälpa till att skapa en mer rättvis skola i Lerum.

Rektor 12 är inne på samma spår som rektor 2 och 4, att det är viktigt att det sker en socioekonomisk resursfördelning och inte bara fördela resurserna via en rak elevpeng, på det vis anser inte rektorn att en jämlik summa till alla barn förmedlar jämlikhet i skolan *“Själva modellen, tanken och motiv bakom modellen är bra och rättvis. Modellen är mer rättvis än om samtliga skolor skulle få lika mycket, exempelvis genom en rak fördelning via elevpengen. Om vi följer statistik kan vi se att det finns ett behov för extra stöd för socioekonomiskt utsatta barn och elever, och dagens modell tycker jag fyller det behovet på ett bra och rättvist sätt”*. Det ska nämnas att rektor 12 får socioekonomiskt bidrag till sin skola sedan modellen upprättats. Rektorn pratar om vikten att ha en socioekonomisk resursfördelning som baserar på behov. Detta menar rektorn är av vikt för att rättvisa ska uppnås. Rektorn menar att det inte skulle vara rättvist om alla fick samma, då elevernas socioekonomiska bakgrund skiljer sig markant från varandra beroende på vilken skola man besöker i Lerum. Därmed ökar behovet av stöd för de mer socioekonomiskt utsatta barnen och eleverna, ifall man följer statistiken.

Rektor 5 är inne på samma spår som övriga rektorer, att det är viktigt att modellens beräkningar utgår ifrån barnen och elevernas socioekonomiska index *“Jag tycker att det är viktigt att man tar hänsyn till barns erfarenheter och bakgrund för det påverkar möjligheterna att ta till sig ny kunskap, språk och att de behöver mer stöd, [...] jag tycker att det är viktigt att man viktat med elever som behöver mer stöd. Modellen är rättvis enligt mitt tycke.”* Rektor 5 är inne på samma spår, men vidareutvecklar varför modellen upplevs som rättvis. Rektorn förklarar att i och med inträdet av modellen, har man på ett enklare sätt kunna ta hänsyn till barns erfarenheter och bakgrund, då det är enligt rektorn viktigt att ge stöd till dessa elever, då de med all förmodan behöver extra stöd.

När frågan om modellen upplevdes som rättvis svarade Rektor 8 med *“Modellen är mer rättvis än att det inte skulle funnits en modell över huvud taget. Man sätter upp kriterier för detta, om det är rättvist eller ej det kan jag ej svara på, det kan aldrig bli helt rättvist, det är mer rättvist än att vi inte skulle ha haft en”* Rektor 8 poängterar att det vore svårt och svara på om kriterierna som modellen bygger på är rättvisa, något svar hade inte rektorn på punkten. Rektorn satte dock att modellen i relation med att inte ha någon modell var rättvis, anledningen var att modellen tar hänsyn till en viktig aspekt som är att den fördelar resurser till socioekonomiskt utsatta barn och elever.

Rektor 9 svarade att modellen är så rättvis som den kan vara, trots att den har brister och inte är 100 % rättvis är den ändå tillräckligt rättvis att den bör användas *“Jag tycker modellen är rättvis som någonting kan vara för det finns inget som är 100 % rättvist”*. Samtidigt ifrågasätter rektorn hur etisk modellens rättvisa egentligen är. *“Man kan man ifrågasätta hur etisk det egentligen är att eleven A ska ha en socioekonomisk tilldelning för att föräldrarna faller i den och den kategorin, det säger inget om elevens faktiska förmåga, däremot kan det säga en del om en population”*. Rektorn menar att bara för att elev A har ett socioekonomiskt index innebär det inte att elev A i reell som individ är i behov av dessa resurser, utan elev A kan klara sig bättre i skolan än en elev med lågt eller inget socioekonomiskt index. Men när man som rektor tittar på dessa elever i en population speglar det socioekonomiska indexet gruppens förutsättningar för att klara sig i skolan jämfört med elever med lägre index.

Rektor 10 som är en kollega till rektor 9 höll med i frågan om modellens rättvisa i mer generella termer. Rektor 10 ifrågasatte dock, precis som sin kollega, modellens rättvisa ur ett etiskt perspektiv. *“Har du en enskild individ, som i en större population vars föräldrar har ett*

socioekonomiskt behov, inlärt man sig ofta de sociala koder som gäller, det betyder dock inte att den enskilde eleven har ett behov över huvud taget". Rektorerna är dock medvetna om att för att den socioekonomiska resursfördelningsmodellen ska kunna fungera effektivt som möjligt kan inte modellen fördela resurser mellan individer, modellen är konstruerad att fördela resurser mellan skolor och att det socioekonomiska indexet har betydelse när man tittar på grupper. Det de syftade på var deras upplevda känsla om rättvisa för modellen ur ett etiskt perspektiv, vilket de både rektorerna ansåg att den inte riktigt var verklighetsvisande och rättvis.

Rektor 11 tycker att det behövs socioekonomiskt resursfördelning eftersom det frigör medel för rektorerna att kunna anställa pedagoger med särskild kompetens som kan arbeta med barn i socioekonomiskt utsatta förhållanden. *"Jag tycker att det är en bra och rättvis modell. Jag gillar att kommunen styr och visar tydligt vad man ska göra med pengarna för att vi ska sträva efter en likvärdig skola och på det vis skapa en mer rättvis skola. Modellen är ett bra verktyg som enligt mitt tycke skapar en större rättvisa"* Rektorn anser att det är väsentligt att pengarna är öronmärkta för socioekonomiskt syfte så att pengarna kommer till rätt användning och inte spenderas till andra åtgärder. Rektorn säger att modellen är bra verktyg som kommer hjälpa kommunen att skapa en större rättvisa och likvärdighet bland skolorna och eleverna. Med andra ord anser rektorn att modellen är rättvis.

Rektor 1 som inte ansåg att modellen var rättvis kritiserade främst när skolan blir tilldelade resurser. *"Modellen kan jag inte säga är rättvis och det ska sägas att det inte finns något som är fullt rättvist. Modellen är inte rättvis på grund av att skolan inte kan åtgärda problemen med socioekonomiska bidrag eftersom pengarna för de nya eleverna kommer inte bli tilldelade skolan förens nästa år. Grundtanken med modellen är att socioekonomiskt utsatta barn behöver mer stöd, det är viktigt att man tittar på allt kring det, möjligtvis på ett annat sätt som skulle vara rättvist"* Rektor 1 menade att ifall det kommer in en grupp elever som har högt socioekonomiskt index kan inte skolan åtgärda problemen med socioekonomiska bidrag eftersom pengarna för de nya eleverna tilldelades skolan först nästa år. Rektorn menar att det blir en förskjutning och att pengarna inte är aktuella för nuvarande förhållande utan bygger på hur förhållandena skulle se ut inför året. Av den anledningen ansåg rektorn modellen inte var rättvis.

Rektor 6 anser inte att modellen är rättvis eftersom modellen endast fördelar socioekonomiska bidrag till skolor som hamnar över gränsvärdet för att kunna bli tilldelade, rektorn menar av tidigare erfarenheter har hans skola hamnat strax under snittet för att kunna bli tilldelade socioekonomiska bidrag men inte blivit det, trots att det fanns ett socioekonomiskt index på skolan och behoven för extra resurser fanns. *“Intentionen är jämlik skola, jag har jobbat på en annan skola som inte fick någon tilldelning alls då kände jag att det är något som är fel och orättvist, för jag tyckte att det fanns ett behov på min skola som var liknande för skolor som fick till sig resurser utifrån modellen.”* Rektor 6 förklarar att han är medveten om att syftet med modellen är att främja en likvärdig skolgång för socioekonomiskt utsatta barn men att modellen fallerar på att erbjuda alla socioekonomiskt utsatta skolor resurser för att kunna främja likvärdigheten, vilket gör att rektorn känner att modellen förmedlar en känsla av orättvisa. För skolor som hamnar strax under gränsen kan det röra sig om ett fåtal elever i skillnad.

Rektor 7 ansåg inte att modellen upplevdes som rättvis eller orättvis, men var en stark motståndare till sådana typer av modeller som bygger på att skolor blir tilldelade extra resurser utifrån behov. *“Det dåliga med modellen var att man tidigare fick bidrag ena året och byggde en organisation kring det och året därpå försvann bidraget och då blev det kostsamt. Generellt är jag en motståndare till dessa extra bidragen, det finns självklart undantagsfall. Införandet av 3-års spärren i modellen var bra, vilket förenklade planeringen av organisationen ifall man hamnade under gränsen, det löste inte problemet fullt ut, utan gjorde det bättre och mer rättvist än tidigare. Generellt är det inte rättvist om man kan drabbas av drastiska verksamhetsändringar på grund av en modell under ett verksamhetsår, då finns det utrymme för att göra modellen bättre och mer rättvis”.* Hon anser dock att elever som har ett socioekonomiskt behov bör få den hjälp och stöd dem behöver för att kunna få förutsättningen till en likvärdig och mer rättvis skola, sen om det är via dagens modell är rektorn mer osäker på.

2. Kunskap

Den upplevda rättvisan eller orättvisan görs utifrån en bedömning, därför är det viktigt att undersöka på vilken kunskap denna bedömning grundar sig på. Det är viktigt att redogöra vilken kunskap rektorerna innehar om modellen, ifall de förstår hur den fungerar. Risken finns att rektorerna upplever relativ deprivation eller orättvisa om de anser att deras kunskap och förståelse kring modellen är bristfällig.

2.1 vilken kännedom om modellen har rektorerna?

När frågan ställdes rektorerna i Lerums kommun om vilken kännedom de hade om modellen svarade de flesta att de hade bra kunskap om modellen och vilka grunder skolor fördelas utifrån. En del rektorer har deltagit i konstruktionen av modellen tillsammans med tjänstemän på sektornivå.

Tjänsteman 1 på Lerums kommun har varit med och konstruerad den socioekonomiska resursfördelningsmodellen berättar *“Rektorerna har varit inblandade i konstruktionen, då vi ansåg att det var viktigt att rektorerna ute på skolorna skulle förstå, acceptera och anse att modellen var rättvis. Vi bjöd in ett antal rektorer för att konstruera modellen, vi kallade gruppen för Dollar-gruppen. Om vi skulle införa modellen utan någon kontakt med rektorerna tror jag att det skulle uppstått en känsla av orättvisa, då man utan förvarning kunde förlora en del av sin budget, av den anledningen att vi plockade ur totalt 6 miljoner från samtliga skolors budget. De flesta av rektorerna tyckte det var ett mer rättvist tillvägagångssätt att fördela resurserna på”*. Tjänsteman 1 poängterar att när de bestämde sig för att konstruera modellen, valde de först att bjuda in ett antal rektorer för att hjälpa de konstruera modellen och på det vis göra rektorerna medvetna om modellen och eventuella konsekvenser för skolorna. Enligt tjänsteman 1 var tanken med detta att skapa en förståelse, acceptans, legitimitet och en känsla av rättvisa kring modellen och låta rektorerna säga sitt om modellen, då vissa skulle få mindre eller mer budget. Tjänsteman 1 fastslår att majoriteten av rektorerna ansåg att modellens konstruktion var rättvis trots deras medvetenhet att de kunde förlora en del av sin budget.

Rektor 2 är väl insatt i hur den socioekonomiska resursfördelningsmodellen fungerar, anledningen till det är att rektor 2 har varit med från start när resursfördelningsmodellen introducerades i Lerums kommun, då fick en del rektorer utbildning om modellen. Rektor 2 förklarade *”Vi rektorer som var med under den period som modellen infördes är överlag väl insatta. Vi fick en grundlig genomgång om modellen. Där gick vi bland annat genom syftet och beräkningsgrunderna modellen tar hänsyn till”*. Precis som tjänsteman 1 förklarade har en del rektorer som var med under perioden då modellen konstruerades, en bra överblick på modellens syfte och hur den fungerar i praktiken.

Rektor 3 anser sig vara väl insatt i hur den socioekonomiska resursfördelningsmodellen fungerar och säger *”Jag tycker att jag är väl insatt i modellen. Vi har fått en bra utbildning och information om modellen. Det tycker jag var bra gjort av kommunen, då det handlar om skolans budget. Att få det förklarat varför man kan få en mindre eller större budget beroende på ett antal kriterier är viktigt ur en rättvisesynpunkt”*. Vidare säger rektor 3 att hen inte varit med i konstruktionen av modellen, men påpekar säger ha kännedom om hur modellen har förändrats från att den först introducerades i Lerums kommun, till hur den ser ut idag, detta främst på grund av att ekonomerna på Lerums kommun ständigt informerat rektorerna om modellen och dess förändringar *”Jag har personligen inte varit delaktig i konstruktionen av modellen och den har förändrats i hur man har delat ut pengar sen den introducerats i kommunen, det viktigaste har varit att vi har fortlöpande fått information om dessa ändringar och varför de gjorts av framförallt våra ekonomer”*.

Rektorerna 8, 9, 10, och 12 svarade likadant, de flesta av rektorerna i Lerums kommun är väl insatta i hur modellen fungerar och anledningen är att kommunen ständigt informerar om modellen. Rektor 9 som har jobbat på sin skola har haft det socioekonomiska bidraget periodvis och anser sig vara insatt i modellen, en av rektorerna påpekar *”Jag har jobbat i Lerum när vi inte hade socioekonomiskt tillskott, vilket innebär att jag varit med sen modellen infördes. Vi rektorer vet väldigt väl, både hur den socioekonomiska fördelningen ser ut, hur pengarna är fördelade och till vad de är avsatta”*.

Rektor 4 menar som rektor 3 och menar att rektorerna i rektorsgruppen ständigt informeras av Lerums kommun om modellen och svarade *“Jag tycker jag är tillräckligt insatt i hur modellen fungerar. Vi har fått information om hur beräkningarna är gjorda och hur mycket som går till olika skolor. Denna information kommer till oss rektorer under våra möten med respektive ekonom. Att kommunen är tydliga, låter oss göra vår röst hörd om det är någon ändring vi vill ha, förklarar om ändringar sker tycker etc., tycker jag bidrar till en ökad rättvisekänsla och legitimitet av modellen. Det gör att vi konstant är delaktiga och det är väldigt viktigt för oss rektorer att vi är med i processen, då det är en del av vår budget som påverkas utifrån modellen ”*. Av ovanstående citat märks det tydligt att kommunen driver ständigt på att informera rektorerna om modellen och förändringar som kan komma att införas. Vidare är det tydligt att rektorerna anser det är viktigt att kommunen fortsätter med att göra rektorerna delaktiga i processen, då de tycker det bidrar till att modellen upplevs mer rättvis och legitim.

Rektor 5 var en stark pådrivare till att Lerums kommun började titta kring att ha socioekonomisk resursfördelningsmodell. Vidare var rektor 5 en anledning till att de socioekonomiska faktorerna spelade en stor roll på barn och elevers förutsättningar. Rektor 5 ansåg att en socioekonomisk modell var nödvändigt för att barn skulle få likvärdiga förutsättningar och en större rättvisa skulle ske i fördelningen av resurser, *“Jag har jobbat i Lerums kommun länge och när den socioekonomiska modellen blev allt mer erkänd i Sverige började kommunen fundera på att införa en sådan modell. Tidigare hävdade man att det inte hade någon betydelse, vilket jag påtalat att det hade, då började man utreda. Jag är med andra ord väl insatt i hur modellen fungerar och anser att den är klart rättvis, då den utgår från ett behov som är viktigt att ta hänsyn till”*. Rektorn anser sig vara väl insatt i modellen på grund av att hen varit en av de som ville införa en socioekonomisk modell och har därmed varit med från modellens start till slut.

Flera rektorer svarade att de anser sig ha kunskap om modellen men samtidigt kunde de inte hävda att de hade en djupgående kunskap om hur modellen fungerar. Rektor 1 påpekade *“Jag vet vilka grunder man tittar på föräldrar utbildning etc.”* Rektor 6 och 7 är inne på samma spår och säger sig endast ha kännedom i grova drag hur modellen fungerar.

De flesta rektorerna ansåg att de hade en god kännedom om hur modellen fungerar, vissa rektorer var mer insatta än andra. Det märktes tydligt att rektorer som hade större intresse för socioekonomiska faktorer hade i sin tur större kännedom om modellen. Rektor 11 stack dock ut från mängden, *“Jag har ingen vidare kunskap om hur beräkningarna går till. Jag tänker att någon som kan det, får gärna veta det”*. Något större intresse att lära sig om modellen verkar rektorn inte heller ha. Det kan påpekas att rektorn blir tilldelad socioekonomiska bidrag och anser att socioekonomiska bidrag behövs för att kunna erbjuda barn och elever likvärdig förutsättning.

3. Förbättring

Trots ifall rektorerna skulle uppleva den socioekonomiska resursfördelningsmodellen som rättvis finns det risk att rektorerna upplever relativ deprivation. För att undersöka vad som får dem att uppleva orättvisa eller deprivation bör man undersöka vad dem anser kan förbättras för att minska eller eliminera orättvisan och deprivationen.

3.1 Anser rektorerna att modellen kan göras på ett sätt så att modellen blir rättvis eller mer rättvis?

Rektor 1 ansåg som tidigare nämnt att för att modellen ska kunna bli rättvis krävs det att pengarna skolan blir tilldelad ska vara aktuella från början, rektor 1 gillar inte att pengarna förskjuts till nästa år och vill istället bli tilldelad pengar när det kommer in nya elever.

“Problemet är att det socioekonomiska bidraget utgår från barnen man har. Tillkommer det nya barn efter får man ingen kompensation för de barnen förens följande år, förutsatt att de är kvar i skolan. Pengarna kommer inte när de väl behövs i de fallen och det tycker jag är orättvist”. Rektor 1 menar att kommer det in nya elever som har högt socioekonomiskt index har inte skolan resurserna för att kunna erbjuda eleverna likvärdig förutsättning och istället blir skolan tvungen att flytta resurser internt för att möta det behovet.

Rektor 2 anser att Lerums kommun borde satsa mer på socioekonomiska bidrag och öka budgeten för det *“För att göra modellen mer rättvis ska man ha en större pott. De skolor där det behövs mer resurser ska få mer resurser och jobba med. Det är en brist i dagens modell där skolor riskerar att inte få den kompensation de behöver. Skulle man införa det tror jag att man skulle komma närmre en mer likvärdig skola och rättvisare modell ”* Modellen anser rektorn fungera bra som den gör men att den skulle varit bättre ifall Lerums kommun gjorde större omfördelningar gällande socioekonomiska bidrag och fördelade mer till skolorna.

Rektor 3 som var en av de som ansåg att modellen var rättvis, hade ingen tanke kring hur man kunde förbättra dagens modell. Rektorn poängterade dock att vikten av att fortsätta med modellen som den är nu och inte blanda den med elevpengen, vilket då skulle betyda att samtliga skolor får en bit av kakan. *Rektor 3 påpekade "Modellen har jag tidigare nämnt är rättvis och jag vet inte hur man skulle kunna göra den mer rättvis, jag känner mig nöjd med dagens modell. Det som jag tycker är viktigt är att man fortsätter med modellen"*.

Rektor 4 hade svårt att se en modell man tycker är rättvis kunna bli ännu mer rättvis *"Om den nu är rättvis, kan den bli ännu mer rättvis? Modellen fyller sitt syfte helt enkelt. Man skulle dock kunna finjustera den genom att lägga gränsen på en lägre nivå för att fler skulle få ta del av bidragen"*. Några tydliga förslag på hur modellen skulle kunna förbättras hade inte rektor 4 eftersom modellen fyllde sitt syfte med att vikta socioekonomiskt utsatta barn och elever och att de skolor som fick pengar tilldelade uppfyllde kraven för att få extra resurser. Rektorn påpekade dock att fler skolor borde kunna bli tilldelade socioekonomiska resurser men inga exempel på hur Lerums kommun skulle kunna finansiera detta.

Rektor 5 påpekade att skulle man ändra modellen borde det läggas mer fokus på elevens härkomst *"Man kan ta mer hänsyn till varifrån eleverna kommer, det är ju olika varifrån i världen man kommer"*. Rektorn menar att bara för att en elev är utlandsfödd eller har utländsk härkomst behöver det inte innebära att eleven bör ha lika socioekonomiskt index som andra elever med som är utlandsfödda eller har utländskt härkomst. Just faktorn att ha utländsk härkomst menar rektorn att det kan skilja sig enormt beroende på varifrån eleven kommer ifrån.

Rektor: 6 som var en av rektorerna som ansåg att dagens modell var orättvis nämner att man ska införa en opartisk bedömare som hjälper till med fördelningen av resurser. *"Jag skulle vilja se en opartisk central part som gör en bedömning efter att vi ute på enheterna beskrivit våra behov och hur elevgrupperna ser ut och därifrån göra en fördelning av pengarna. Jag tänker någon som inte jobbar med det dagligen och har mer helikopterperspektiv skulle kunna se vilka typer av grupper som vi har på skolorna. På detta vis skulle modellen bli rättvis."* Rektorn konstaterar att modellen kan bli rättvis om en utomstående skulle sköta fördelningen, det genom att bland annat vara i direkt kontakt med enheterna. Risken med att en som dagligen jobbar med skolorna anser rektorn är att de kan bli trångsynta och missa viktiga detaljer som kan missgynna skolorna.

Rektor: 7 som var en av rektorerna som tyckte modellen var orättvis, och som var generellt emot modeller som ger extra bidrag hade ingen uppfattning om hur man skulle kunna göra modellen från orättvis till rättvis. *“Ingen uppfattning”*.

Rektor 8 anser att budgeten Lerums kommun avsätter för socioekonomiska bidrag är lite i jämförelse med Sektor Lärandes totala budget. Men vidareutvecklar ett kriterium som enligt rektorn skulle kunna införas för att utöka rättvisan i modellen ” *Jag ser två aspekter som kan förbättra modellens rättvisa. Det första är att 6 miljoner kr av sektors lärande totala budget är lite, där kan jag tycka att den delen borde vara större. Det andra är att man tar hänsyn till barn och elever som är i behov av vård av neuropsykiatrisk karaktär*”. Neuropsykiatriska problem anser rektorn borde finnas med som faktor när kommunen fördelar socioekonomiska pengar eftersom det påverkar elevers förutsättningar för att kunna ha likvärdig utbildning. Detta menade rektorn kan väga mer än ifall elev har utländsk härkomst.

Rektor: 9 anser som tidigare nämnt att bara för att en elev har ett socioekonomiskt index innebär det inte att en elev har sämre förutsättningar för att klara sig i skolan, utan det är viktningen i grupp som speglar gruppens förmåga. *“Hur skulle man göra modellen mer rättvis? Jo, då skulle man lyfta ur och bedöma individen i verkligheten och inte endast gå efter vad statistiken säger, då skulle man hamna i diskrimineringsproblematik. Sanningen är att bara för att en elev har socioekonomiskt index innebär inte det att eleven egentligen har ett sådant behov, utan eleven skulle klara sig utan dessa pengar”*.

Därför diskuterade rektorn att man via bedömning av elever kunde göra modellen mer rättvis och träffsäker, rektorn var dock tydlig med att en sådan åtgärd inte vore genomförbart, då det skulle innebära problem med diskriminering.

Rektor: 10 reagerade på att det socioekonomiska bidraget inte förändrats sen den infördes *“Under åren jag varit i Lerum har man inte indexreglerat dessa 6 miljonerna, det har hela tiden varit 6 miljoner, det är lite konstigt eftersom vi fått tillskott till skolan, inflation osv.”*. Rektorn tyckte att för att skolorna ska kunna använda pengarna effektivt behöver pengarna vara anpassade till nuvarande förhållanden och följa inflationen med tanke på att andra faktorer som lön, material, lokalhyra och etc. följer inflationen. Rektorn anser att pengarna tappar värde med tiden ifall den inte följer indexet.

Rektor: 11 påpekar att några förslag för hur man kan förbättra rättvisan i modellen finns inte. Rektorn är dock tydlig med att modellen ska finnas och inte ligga på elevpengen. Om den skulle göra det skulle modellen bli orättvis anser rektorn. *“Jag vet inte hur man ska göra modellen mer rättvis. Jag tycker däremot att detta bidrag inte ska ligga på elevpengen, jag vill att det ska fortsätta vara en speciell pott som kalkylerar fördelningen efter behov. Om man skulle baka in bidraget i elevpengen skulle det bli orättvist”* Rektorn har således inga förslag på hur man kan utöka rättvisan i modellen, dock anser rektorn att om bidraget slår sig ihop med elevpengen kommer det istället bli en orättvis modell som inte tar hänsyn till det uppenbara behov som finns runt om i skolorna på Lerum.

Rektor 12 var inne på samma spår som rektor 11 och poängterade att hen var osäker på hur man kunde göra dagens modell mer rättvis, men nämnde att det fanns aspekter som kunde göras mer rättvisa. Någon förklaring på vilka aspekter rektorn syftade på kom aldrig fram. Rektorn var dock tydlig med att elevpengen inte skulle försämrans för att förbättra rättvisan på den socioekonomiska modellen. *“Det finns aspekter i modellen som kan förbättras för att utöka rättvisan, vilka aspekter är inget som jag direkt kan sätta ett finger på. Det jag tycker skulle försämra modellen och göra den orättvis vore om man sänkte elevpengen för att förbättra den socioekonomiska modellen”*. Rektor 12 ställer sig tydligt emot en utökad rättvisa och förbättring av den socioekonomiska modellen på elevpengens bekostnad.

4. Fördelning

Eftersom den socioekonomiska resursfördelningsmodellens syfte är att distribuera resurser till skolor i behov är det viktigt ur ett rättviseteoretiskt perspektiv att undersöka ifall rektorerna anser att de blir fördelade tillräckligt med pengar för att täcka behoven på skolan. Får rektorerna inte de resurser de förväntar sig eller anser sig förtjäna kan det uppstå orättvisa eller deprivation. Det är viktigt att undersöka vad rektorerna anser om skolor som inte blir tilldelade resurser och ifall dessa skolor anses ha ett behov ur en jämlikhets och behovsbaserad resursfördelningskriterium.

4.1 Får rektorerna som blir tilldelade pengar en tillräcklig kompensation för att täcka det socioekonomiska behovet?

Rektor 2 konstaterar att pengarna som hen tilldelas från det socioekonomiska modellen inte är tillräckliga *“För dom pengarna jag har fått har jag aldrig kunnat tillsatta en tjänst, för så mycket pengar har jag aldrig fått. Att få ytterligare bidrag och att de skulle anlända direkt skulle vara rättvist”*. Rektorn vill anställa en tjänst med pengarna från det socioekonomiska bidraget, men poängterar att det inte är tillräckliga för att kunna göra den satsningen.

Rektor 3 anser att bidragen skolan får är för lite, poängterar samtidigt att de har kunnat göra mycket nytta med de bidrag de fått *“Nej inte tillräckligt, det tror jag inte någon skola tycker men vi får mycket hjälp, av den här tilldelningen”*. Rektorn är av den åsikt att samtliga rektorer inte är nöjda med storleken på bidraget och skulle anse sig vara mer berättigade än vad de får sig tilldelade idag.

Rektor 5 anser att bidragen som tillfaller skolan är för lite sett till behovet som finns *“Det är svårt att organisera utifrån den summan vi har nu då den inte är tillräcklig sett till vårt faktiska behov. Det skulle vara positivt och mer rättvist ifall det fanns ytterligare tilldelning”*. Rektorn menar att en ytterligare tilldelning av bidrag skulle göra att behovet på skolan täcktes och skulle göra det mer rättvist, för med den nuvarande summan är det enligt rektorn svårt att göra något vettigt med.

Rektor 6 är tydlig med att bidragen utifrån det faktiska behov skolan har är för lite, vidare påpekar rektorn att hen anser att det är orättvist att skolan inte får mer bidrag tilldelade sig *“Jag tycker inte att det är rättvist eller att vi får tillräckligt med medel, man skulle kunna ha fått mer pengar, när man tittar på pengarna jämfört med tjänster är det inte tillräckligt mycket. Skolorna får inte resurser som utgår från det faktiska behovet”*. Rektorn påpekar att om man sätter pengarna i relation med tjänster kommer man tydligt se att resursfördelningen inte är tillräcklig eller rättvis. Rektorn menar att skolorna inte får resurser baserade på det faktiska behovet.

Rektor 8 vars skola är en av de skolor som får till sig mest av den socioekonomiska bidraget poängterar *“Vi får en väldigt stor del av den totala potten, om vi anser att det är rättvist är svårt att säga, vi har ett stort behov. Jag tycker vår kompensation är tillräcklig, utan det hade vi inte haft möjlighet att hjälpa eleverna i den utsträckning som vi gör idag”*. Rektorn är en av få rektorer som anser kompensationen är tillräcklig och rättvis. Rektorn som får en stor del av bidraget säger att utan dessa bidrag skulle de inte kunnat hjälpa eleverna i den utsträckning som de kunnat göra idag.

Rektor 9 är inne på samma spår som majoriteten av sina kollegor, hade bidrag inte är tillräckligt *“Vi får inte tillräckligt, det ska nämnas att dessa bidrag är livsviktiga. Utan detta bidrag skulle betydligt fler elever ställa sig på kö till BUP, socialtjänsten osv.”* Vidare säger rektorn att bidraget är av stor vikt och om de inte skulle haft den skulle elevhälsan minska drastiskt.

Rektor 10 är inne på samma spår som sin kollega *“Vi behöver mer pengar, samtidigt ser vi effekter av modellen, de kan få hjälp genom exempelvis samtal. Hade man tagit bidragen från vår skola hade man fått fler elever som hade hamnat i samtal med socialtjänst osv.”* Rektor 10 säger precis som nära kollega att pengar är inte tillräckliga, men tillräckliga att de ger en positiv effekt på elevhälsan. Rektorn nämner att om bidraget skulle försvinna skulle det innebära att socialtjänsten och sådana typer av instanser, skulle få ta emot betydligt fler samtal från elever.

Rektor 11 är tydlig med att bidragen inte är tillräckliga för att täcka upp det behov som idag finns på skolan, då alla barn inte mår bra och klarar inte kunskapskraven *“Bidragen räcker inte, alla barnen mår inte bra och når inte alla kunskapskrav. Det hade vi kunnat uppnå med*

mer personal.” Rektorn påpekar att om bidragen skulle öka skulle man anställa mer personal och närma sig målet att barnen skulle må bättre och klara de uppsatta kunskapskraven.

Åtta rektorer har fått tilldelade sig socioekonomiska bidrag, av dem ansåg en rektor att kompensation var tillräcklig. Den rektor som tyckte kompensationen var tillräcklig var den rektor som fick till sig mest av de socioekonomiska bidraget. Resterande rektorer var inne på samma spår, att dagens modell inte ger tillräcklig kompensation sett till det faktiska behov som finns på respektive skola. Många av rektorerna påpekade att det bidraget de fått varit viktig och de har med det bidraget kunnat påbörja satsningar som de ansett vara nödvändiga.

Rektor 4 var en av skolorna som inte blev tilldelade något socioekonomiskt bidrag och som ansåg modellen vara orättvis, men var likväl tydlig med vad för satsningar som skulle förekomma om skolan hade fått bidragen. *“Skulle min skola fått socioekonomiska bidrag skulle vi satsa mer på specialundervisning, satsat på möjligheten att ha flexibla grupperingar och mindre grupper, vi har ett och annat barn som behöver extra undervisnings i bland annat svenska”*. Det viktiga för rektorn var att öka flexibiliteten och storleken på grupperna för att på det viset effektivisera lektionerna och ge mer tid till eleverna med sina pedagoger.

4.2 Bör alla skolor med socioekonomisk vikt bli tilldelade socioekonomiska resurser?

Rektor 1 känner redan att dennes skola redan blir tilldelad för lite pengar för att kunna möta behovet, *“Potten är rätt liten jämfört med hela Lerums budget, för pengarna jag har fått har jag aldrig kunnat tillsätta en tjänst på”* Skulle samtliga skolor bli fördelade socioekonomiska resurser skulle skolan bli fördelad ännu mindre pengar.

Rektor 2 ansåg att endast skolor som har ett tillräckligt behov bör bli fördelade socioekonomiska resurser, ska alla skolor fördelas socioekonomiska resurser tappar modellen sitt syfte *“Grunden är i att svara mot ett behov och vissa skolor har inte det behovet, det är viktigt att satsa på skolor som har mer behov. Det är att säkerställa likvärdig skola för alla, ska det fördelas till alla slå blir det bara en elevpeng, jag tror absolut inte på det, “*

Rektor 3 var rak på sak och förklarade tydligt och bestämt att den socioekonomiska resursfördelningsmodellen inte ska fördela resurser till alla skolor utan endast skolor som har tillräckligt mycket behov *“Nej det tycker jag inte”*.

Rektor 4 anser att ifall kommunen fördelar resurser till samtliga skolor kommer detta drabba hårdast skolor som har störst behov av resurserna *“Riskens är att de som har väldigt stora behov förlorar väldigt mycket på det, jag har köpt modellen och tycker att då går medlen dit de behövs, hamnar man strax under snittet och är man en liten skola kan det påverka väldigt mycket då man inte har mycket elevpeng”*. Små skolor tjänar minst på den socioekonomiska resursfördelningsmodellen pga. nedskärningar i elevpengen och att eftersom verksamheten är såpass liten brukar dessa skolor ha liten socioekonomisk index i jämförelse med större skolor.

Rektor 5 hade förvånansvärt ingen kännedom om att Lerums kommun hade ett gränssnitt för att skolor ska kunna bli tilldelade socioekonomiska resurser *“Jag känner inte till att det finns ett medelsnitt, trodde det var i förhållande till antal elever man har, jag känner inte till att det skulle vara att socioekonomiskt utsatta skolor blir utan pengar, har man många elever ska man ha resurser för det så att de uppnår målen, alla ska lyckas och nå målen.”* När modellen förklarade lite mer detaljerat om att skolorna måste hamna över gränssnittet för att bli tilldelade socioekonomiska resurser höll rektorn fast vid sin åsikt att modellen bör förbli som den är *“Jag tycker modellen ser bra ut som den gör”*.

Rektor 6 svarade att de inte skulle anse att det var rättvist ifall skolan hamnade strax under snittet *“Nej det skulle vi inte göra”*, samtidigt accepterade att modellen är konstruerad som den är och att alla inte kan bli fördelade resurser enbart på att skolan har en socioekonomiskt vikt *“Någonstans måste man dra gränsen”*.

Rektor 7 betonar att skolor oftast har för lite resurser, men att det innebär inte att bara för att skolan inte blir tilldelad socioekonomiska resurser att det inte går att göra något åt saken, utan det är upp till rektorn eller skolchefen att administrera sina resurser på ett effektivt sätt och inte enbart förlita sig på att bli fördelade socioekonomiska resurser *“Det är alltid ont om pengar i skolan, flera andra skolor skulle kunna jobba inkluderande men självklart tar dem emot pengar”*.

Rektor 8 anser att först bör man titta på vad syftet med modellen är och vilka faktorer det är som avgör ifall eleven har ett behov av socioekonomiskt stöd eller inte. När dessa faktorer är bestämda är det dessa regler som gäller. Missar skolan gränsvärdet för skolan anpassa sig efter det *“Då får man acceptera det att man politiskt bestämt det och hamnar man strax under då får man acceptera det då”*.

Rektor 9 betonar att modellen ska uppfylla sitt syfte med att erbjuda socioekonomiskt utsatta barn och elever likvärdiga förutsättningar, skulle alla skolor fördelas socioekonomiskt tilldelning skulle modellen tappa sitt syfte och resursfördelningen skulle bli meningslös

“Någonstans måste man sätta gränsen, då får man någon som hamnar strax under, sätter man gränsen på ett ställe då kan den pengan bli väl liten och kan ses som ett håån istället, då är det bättre att sätta ut högre gräns och få ut mer pengar.”

Rektor 10 håller med rektor 9 i detta och svarade *“Det är svårt att göra riktiga insatser över tiden med små medel till sitt förfogande, därför ska man inte sänka gränsen och göra att fler skulle få ett socioekonomiskt bidrag”*

Rektor 11 accepterade att ifall skolan inte blir tilldelad socioekonomiskt bidrag behöver skolan inte de resurserna helt enkelt och att de är viktigt att kommunen drar en gräns.

“Hamnar vi där är det av en anledning, samtidigt tänker jag att man måste dra gränsen någonstans, det kan ju inte bara vara mjuka gränser, jag har vart på skolor som fått noll kronor och då har ju tyckt att det var fullt rättvis för dom behövde inga pengar.”

Likt majoriteten av rektorerna anser rektor 12 att det finns ett behov på alla skolor, behovet måste sättas i förhållande till andra skolors behov. Har behovet mindre i förhållande till andra skolor bör resurserna gå till dem istället. *“Klart det finns ett behov, eftersom finns andra som har större behov bör de bli fördelade resurser, det är det hela systemet går ut på att de som har störst behov av den typen ska få mest pengar. Jag tycker inte alls det är konstigt, jag skulle kunna säga att alla skolor i Sverige har ett behov, frågan är i förhållande till vad”*

5. Konsekvenser av orättvisor

Adams menar att individer kan komma att reagera olika på orättvisor för att minska eller eliminera helt den upplevda orättvisan. Vanliga fall kan en individ komma att först försöka ändra på sig själv, i värsta fall kan individen ta till radikala åtgärder mot sig själv eller andra för att minska eller eliminera deras upplevda orättvisa.

Rektor 1 upplevde att modellen inte var rättvis eftersom skolan inte blev tilldelade pengar när de behövdes utan det blev oftast en eftersläpning då det kom in nya socioekonomiskt utsatta barn och elever, rektorn ansåg sig inte ha dem resurserna för att möta behovet förens nästa kalenderår. Rektorn påpekade att *“Eftersom vi har en bra ekonomi kan jag alltid trixa med pengarna”*. Rektorn menade att för att kunna klara av att ta in fler socioekonomiskt utsatta barn var det möjligt för rektorn att göra omorganiseringar i skolan för att klara av detta.

Rektor 7 som upplevde modellen som orättvis blev inte tilldelad några pengar, rektorn ansåg sig inte heller vara i behov av socioekonomiska resurser och ansåg att större organisationer är mer i behov av sådana resurser även om rektorn själv upplever modellen som orättvis *“Nej, hos mig är det för lite elever, har hundra elever, ett barn hit och dit, jag kan aldrig bygga min organisation på det bidraget utan större organisationer behöver det,”*

Rektorn valde dock att rikta skarp kritik mot skolor som prioriterar dessa resurser före sina egna förmågor, rektorn förklarade *“Flera andra skolor skulle kunna jobba inkluderande men självklart tar dem emot pengar men det här med att tilldela pengar årsvis tror jag inte på, utan istället gör jag punkt insatser och utbildar mina pedagoger”*.

Rektor 6 är en rektor som fick resurser men sade sig ändå inte tycka att modellen förmedlade rättvisa, rektorn gick ihop med flera andra rektorer och vände sig till verksamhetschefen *“Vi var flera rektorer som inte fick socioekonomiska resurser och vände oss till verksamhetschefen på sektor nivå och framförde våra synpunkter att modellen inte är rättvis att skolor med behov inte blir tilldelade några socioekonomiska bidrag.”* Rektorn förklarar vidare att *“Chefen tog till sig synpunkterna men beslutet är tagen på kommunnivå och att det inte fanns mer vad man kunde göra åt saken, hade vi inte fått dessa resurser hade jag gjort samma satsningar ändå”*.

Sammanfattning och generalisering av empirin utifrån analysverktyget

Vad har rektorerna sagt om rättvisa kring modellen och dess processer etc. under intervjuerna? Vad har vi hittills kommit fram till i studien? Vi kommer i nedanstående tabell, som utgår från det analysverktyg som skapades i den teoretiska referensramen, lyfta fram vad rektorerna kom fram till i generella termer. En sammanställning av de upplagda variablerna vi har utgått från i våra intervjuer och i det uppställda analysverktyget för studien. Syftet är att sammanställa empirin och sätta en tydlig och lättförståelig struktur för den kommande analysen.

Sammanfattning och generalisering av empirin utifrån analysverktyget
Åsikt   • En klar majoritet av de tillfrågade rektorerna svarade med att de ansåg att modellen upplevdes som rättvis, bland denna majoritet fanns både rektorer som blev tilldelade socioekonomiskt stöd och rektorer som aldrig fått eller tidigare fått. Främsta anledningen till att rektorerna upplevde modellen som rättvis var att det fanns ett behov för en sådan modell och modellen tillgodosåg det behovet.• Endast tre rektorer av de samtliga tolv rektorerna svarade tydligt att modellen inte upplevdes som rättvis. Åsikterna gick isär hos rektorerna som inte ansåg modellen upplevdes som rättvis. En rektor ansåg att pengarna fördelades ineffektivt, en annan ansåg att modellen misslyckas med att möta behovet och den tredje var generellt emot resursfördelningsmodeller som fördelar extra resurser.
Kunskap   • En klar majoritet av rektorerna sade sig ha kännedom om hur modellen fungerar, vissa rektorer var mycket väl insatta i modellen och vilka kriterier som gällde och varför. Andra rektorer hade kännedom om modellen i grova drag exempelvis varför modellen existerar och vilka modellen vänder sig till. Endast en rektor svarade med att denne inte hade någon större kännedom om modellen och hur den fungerar, rektorn ansåg att det inte behövdes ha större kännedom och fokuserade mer på ifall skolan tilldelades resurser eller inte.
Förbättring   • På frågan hur modellen kan göras på ett bättre sätt gick rektorernas åsikter isär och hade olika förslag på hur modellen kunde göras på ett mer rättvist sätt. Flera rektorer

tyckte bland annat att den socioekonomiska potten bör öka men inte på bekostnad av elevpengen. En intressant åsikt om var att individer bör bedömas var för sig och inte utifrån grupp. Andra rektorer påpekade att flera faktorer skulle behövas lyftas in.

Fördelning

- Åtta rektorer har fått tilldelade sig socioekonomiska bidrag, av dem ansåg en rektor att kompensation var tillräcklig. Den rektor som tyckte kompensationen var tillräcklig var den rektor som fick till sig mest av de socioekonomiska bidraget. Resterande rektorer var inne på samma spår, att dagens modell inte ger tillräcklig kompensation sett till det faktiska behov som finns på respektive skola. Många av rektorerna påpekade att det bidraget de fått varit viktig och de har med det bidraget kunnat påbörja satsningar som de ansett vara nödvändiga. Rektorerna var tydliga med att bidraget var nödvändigt för att kunna fortsätta dessa satsningar, och poängterade om det skulle försvinna skulle det innebära en orättvisa och att satsningarna förmodligen skulle försvinna på sikt.
- De flesta rektorerna var överens om att alla skolor har ett behov, detta måste sättas i förhållande till andra skolors behov, finns det skolor som har större behov bör resurserna gå till dem skolorna. Flera rektorer ansåg att ifall deras skolor hamnade under gränssnittet skulle de behöva omorganisera sig för att klara av att möta behovet och erbjuda barnen och eleverna likvärdiga förutsättningar. En återkommande anledning till varför alla skolor inte bör bli fördelade var att pengarna ska kunna räcka till för att göra riktiga insatser. Rektor 6 tyckte inte att det var rättvist att alla skolor inte blev tilldelade resurser

Konsekvenser av orättvisa

- Rektorerna som menade att den socioekonomiska resursfördelningsmodellen upplevdes orättvis var alla överens om att det går att göra åtgärder utan socioekonomiska bidrag, rektorerna påpekade att pengarna behövs men skulle inte pengarna komma eller inte räcka till hade rektorerna vidtagit åtgärder på skolan för att kunna klara av det behovet. Flera rektorer vände sig till verksamhetschefen och framförde deras synpunkter att modellen inte är rättvis då den inte alls fördelar resurser utifrån behov.

6. Analys

I den här delen av studien kommer den insamlade empirin att analyseras med hjälp av organisatorisk rättviseteori. Analysen kommer utgå utifrån det egenkonstruerade analysverktyget. Syftet med studien är att redogöra ifall rektorerna i Lerums upplever den socioekonomiska resursfördelningsmodellen som rättvis och analysera hur rektorerna reagerar på en eventuell orättvisa.

1. Åsikt

I denna del kommer rektorernas upplevda rättvisa eller orättvisa att analyseras. Upplevd rättvisa kan beskrivas som en individs respons på resultatet som uppstår efter förväntningarna av resursfördelningen. Den upplevda rättvisan resonerar utifrån den distributiva fördelningen av resurser eller proceduriella tillvägagångssätt som resursfördelningen utgått ifrån.

Den första frågan som ställdes till de tolv rektorerna var “*Upplever ni den nuvarande socioekonomiska resursfördelningsmodell som idag finns i Lerum som rättvis?*”. En majoritet av rektorerna förklarade att de upplever dagens socioekonomiska resursfördelningsmodell som rättvis. Hur rättvis den verkade för dem varierade från rektor till rektor. Adams menade med sin teori att rättvisa kan uppnås genom distribution när båda parter är nöjda med input/output relationen som uppstår genom byteshandeln.⁷⁸ Inom den distributiva rättviseteorin ingår det i sin tur tre resursfördelningskriterier. Det behovsbaserade resursfördelningskriteriet hävdar att rättvisa uppnås genom distribution när resurserna fördelas till de individer eller grupper som har behov utav resurserna. Rättvisa uppnås genom erkännande av mångfald och de unika karakteristiska egenskaperna hos individer eller grupper, resurserna ska fördelas efter behov oavsett bakgrund. Detta resursfördelningskriterium stärks av den insamlade empirin.⁷⁹

Den främsta anledningen till varför rektorerna uppfattade modellen som rättvis var på grund av att rektorerna ansåg att den socioekonomiska resursfördelningsmodellen är uppbyggd för att beräkna och tillgodose behov till socioekonomiskt utsatta barn och elever.⁸⁰ Rektorerna är

⁷⁸ Adams s. 267-299.

⁷⁹ Gary Kokk s. 6f.

⁸⁰ Sveriges kommuner och landsting s. 14.

medvetna om att det finns en mångfald bland skolans elever och att alla elever inte har lika förutsättningar för att klara sig i skolan, denna mångfald kan bero på kön, härkomst, föräldrars utbildningsbakgrund etc. Rektorerne förklarar samtidigt att dessa barn och elever behöver extra stöd och resurser för att dem ska kunna klara av skolmålen och kunna gå ut grundskolan med godkända slutbetyg. Modellen är konstruerad för att identifiera och vikta individens behov för att sedan i en större population beräkna hur mycket resurser skolorna bör bli tilldelade.⁸¹

Rektorernas upplevda rättvisa kan förklaras med en ytterligare teori, Thibault och Walker (1975) påpekade att i den proceduriella rättvisan att individerna tittar inte endast på hur rättvisan fördelas, utan hur rättvisan kommer till.⁸² Rektorerne förklarade att procedurerna bakom själva distributionen uppfattas som legitimt och rättvist, rektorerne menade att det är rättvist att det är samma kriterier, faktorer, och beräkningar som gäller för samtliga skolor i Lerum. Rektorerne uppfattar modellens rättvisa inte endast utifrån till vilka resurserna fördelas utan processerna som bestämmer och beräknar vilka som är i behov av resurserna.

Ifall en individ skulle anse att en distribution misslyckas med att uppfylla något av de tre resurskriterierna går det inte att förmedla rättvisa genom distribution och distributionen anses därmed vara orättvis.⁸³ Vad det gäller den proceduriella rättvisan uppnås den när en individ anser att procedurerna bakom utfallet är rättvisa, anses procedurerna inte vara rättvis upplever individen i sin tur orättvis.⁸⁴ Rektorerne som ansåg att modellen inte var rättvis hade olika åsikter om varför, ena rektorn ansåg att modellen uppfyllde sitt syfte med att fördela resurser till socioekonomiskt utsatta skolor men att detta inte gjordes på ett effektivt sätt. Rektorn förklarade att när väl pengarna fördelades till skolan hade behovet på skolan förändrats, hade skolan fått in elever med högt socioekonomiskt index hade inte skolan dessa resurser förrän nästa beräkning. Kritiken riktades främst mot procedurerna bakom fördelningen av resurser.

En av rektorerne förklarade att modellen inte alls är rättvis eftersom den brister med att tillgodose alla skolor som har socioekonomiskt index. Behovet tycker inte rektorn bör vara i förhållande till andra skolors behov utan resurserna bör fördelas efter det faktiska behovet som finns just på den skolan.

⁸¹ Sveriges kommuner och landsting s. 13f

⁸² John Thibault & Laurens Walker, 1975.

⁸³ Morton Deutch, S. 137-149.

⁸⁴ Ibid.

Anledningen till den upplevda orättvisan var att det behovsbaserade resursfördelningskriteriet inte var tillräckligt i den socioekonomiska resursfördelningsmodellen. Den tredje rektorn svarade med att vara en motståndare till sådana resursfördelningsmodeller, anledningen till det var att rektorn ansåg att med dessa medel går det inte att planera långsiktigt i en verksamhet och att skolor anpassar deras verksamheter efter resurser som snabbt kan försvinna.

2. kunskap

I tidigare kapitlet svarade rektorerna vad de ansåg om modellen, vidare kommer rektorernas kunskap om modellen analyseras för att försöka få en bild på vilken kunskap rektorernas åsikter om rättvisa och orättvisa grundar sig på.

När Statens kommuner och landsting konstruerade den socioekonomiska resursfördelningsmodellen som Lerums kommun senare anammade tydliggjorde SKL att för att rektorerna ska kunna ha en acceptans för modellen krävs det att kommunen förklarar hur de gått till väga för att konstruera modellen och ständigt informera rektorerna om den.⁸⁵ Ur ett organisatoriskt rättviseteoretiskt perspektiv tittar individerna på procedurerna bakom utfallet för att bedöma rättvisan därför är det viktigt att redogöra vilken kännedom rektorerna har om processerna och distributionen i den socioekonomiska resursfördelningsmodellen i ett led för att förklara varför de upplever modellen som de gör.⁸⁶

Ur ett proceduriellt rättviseteoretiskt perspektiv går det att säga att denna uppfattning stärks genom att nästan alla rektorer som ansåg att modellen var rättvis hade kännedom om den, det kan innebära att eftersom rektorerna har kunskap om procedurerna och hur modellen fungerar anser de att de bakomliggande faktorerna som leder till distributionen är rättvis och därmed upplevs den som rättvis. Det bör påpekas att enda rektorn som uttalade sig om att inte ha någon större kännedom om modellen ansåg att den var rättvis. Att ha kännedom om modellen behöver i princip inte innebära att rektorn upplever den som rättvis, kännedom om procedurerna bakom distributionen kan ge motsatt effekt. Thibault och Walker (1975) beskrev att ifall individer känner till processerna bakom utfallet *kan* det leda till att individen upplever utfallet i sin tur som rättvis. Thibault och Walker menade aldrig att det måste innebära att individerna anser att utfallet är rättvis bara för att en individ är medveten om procedurerna

⁸⁵ Statens kommuner och landsting s. 13f.

⁸⁶ John Thibault & Laurens Walker, 1975.

bakom utfallet⁸⁷. En parallell kan härledas till exemplet om den misshandlade tjuven. Samtliga rektorer som beskrev att de upplevde modellen som orättvis sade sig ha kännedom om modellen och därmed kan den upplevda orättvisan förklaras med att rektorerna vet hur den fungerar och anser inte den vara rättvis.⁸⁸

3. Förbättring

I denna del analyseras rektorernas kännedom om modellen och rektorernas synpunkter på hur modellen kan förbättras och göras mer rättvis. Risker finns att rektorerna upplever orättvisa eller relativ deprivation och anser att distributionen eller proceduren kan göras på ett mer rättvist sätt.

I teorin förklarades att en individ kan uppleva relativ deprivation och orättvisa ifall andra tjänar mer på samma utförda arbete och för samma investering. Bara för en individ upplever relativ deprivation betyder det inte heller innebära att individen upplever orättvisa, teorin beskriver att en individ kan uppleva input/output relationen som rättvis och samtidigt uppleva relativ deprivation eftersom andras input är större och därmed blir deras output större den med, trots att de utfört samma arbete har investeringen varit större.⁸⁹ Med det sagt valde de flesta rektorer att berätta att de upplevde modellen som rättvis trots dess brister. Detta kan bero på att rektorerna känner att skolor som förlorat mest elevpeng har i sin tur blivit kompenserade för detta genom en större tilldelning av socioekonomiska resurser för att möta behovet på skolan. Eftersom rektorerna kan uppleva relativ deprivation eller orättvisa är det viktigt ur organisatoriskt rättviseteoretiskt perspektiv att analysera hur rektorerna känner att modellen kan göras på ett bättre och redogöra vad det är som får dem att uppleva deprivation och orättvisa för att i nästa steg analysera hur rektorerna gått till väga utifrån den relativa deprivationen och orättvisan.⁹⁰

Flera rektorer påpekade att den nuvarande socioekonomiska potten på sex miljoner kronor som Lerums kommun sen införandet av modellen satt är för låg, rektorerna upplevde sig depriverade och menade att det blir allt svårare att göra insatser med pengarna och att tanken med modellen är att skolor ska bli fördelade tillräckligt för att kunna göra insatser. En rektor tydliggjorde att modellen inte följer inflationen. Många rektorer var överens om att

⁸⁷ John Thibault & Laurens Walker, 1975.

⁸⁸ Folger, Kass s. 433.

⁸⁹ Adams s. 268f.

⁹⁰ Ibid s268f.

elevpengen inte bör sänkas för att höja den socioekonomiska potten, skulle elevpengen sänkas skulle de mindre verksamheterna bli drabbade ännu hårdare.

Ett par rektorer påpekade att modellen bör inkludera fler faktorer som elever med neuropsykiatriska problem och sätta mer fokus på elevens härkomst. En av rektorerna som upplevde modellen som orättvis påpekade att pengarna fördelas ineffektivt, för att modellen ska kunna bli bättre och rättvis krävs det att pengarna fördelas när de behövs. En annan rektor förklarade att för att modellen ska kunna bli rättvis måste det finnas en opartisk enhet som har koll på samtliga skolor och som gör bedömning om vilka skolor som behöver pengar eller inte, rektorn upplevde att det fanns brister i modellens objektivitet En rektor som upplevde modellen som orättvis hade inge uppfattning på hur modellen kunde göras rättvis.

Den relativa deprivationen syntes tydligast hos rektorerna som ansåg att budgeten Lerums kommun avsatt för den socioekonomiska tilldelningen inte motsvarar deras förväntningar för att möta behovet på skolorna.

4. Fördelning

Denna del avser att analysera om rektorerna upplevde en känsla av rättvisa eller orättvisa och deprivation kring fördelningen av resurser, då risken finns att skulle det uppstå ojämnlighet mellan proportionerna i byteshandeln. Det jämlikhetsbaserade resursfördelningskriteriet hävdar att alla bör ha samma förutsättningar och att behovet bör sättas i fokus för att rättvisa ska kunna uppnås utifrån distributionen.

4.1 Får rektorerna som blir tilldelade pengar en tillräcklig kompensation för att täcka det socioekonomiska behovet?

Syftet med den socioekonomiska resursfördelningsmodellen är att pengar ska fördelas till skolor som har behov och pengarnas som fördelas ska vara tillräckliga för att skolor i behov ska kunna göra nödvändiga insatser med de extra resurserna för att kunna erbjuda socioekonomiskt utsatta elever en likvärdig skola.⁹¹ Blir inte fördelningen av resurser som den ska förklarar teorin att rektorerna kan komma att uppleva modellen som orättvis eller känna att de blivit depriverade om resurser.⁹²

Sett till de flesta rektorer fallerar modellen just på denna bit, de flesta rektorerna anser att resurserna som blir tilldelade skolorna är bristande och den relativa deprivationen blir ett faktum. Rektorerna anser att de inte har möjlighet att fullt ut kunna möta behovet som finns på skolorna. Detta gäller både rektorer som blivit fördelade socioekonomiska resurser senaste året och tidigare år. Tanken med gränssnittet som Lerums kommun satt upp är att sålla bort skolor med för lite behov för att kunna erbjuda de mest behövande skolorna de resurser dem behöver. Trots det anser nästan alla rektorer att resurserna inte är tillräckliga, endast en rektor ansåg sig vara nöjd med fördelningen som skolan fick.

⁹¹ Statens kommuner och landsting s. 21.

⁹² Adams s. 266-299.

4.2 Bör alla skolor bli fördelade socioekonomiska resurser?

Det jämlikhetsbaserade resursfördelningskriteriet menar att alla ska behandlas lika och bör bli fördelade de resurser de har rätt till.⁹³ Ett exempel på jämlik resursfördelning är elevpengen, när det gäller den socioekonomiska bidragen kan det sägas ut det jämlikhetsbaserade resursfördelningskriteriet att alla socioekonomiskt utsatta barn och elever är lika berättigade till socioekonomiskt bidrag. Det behovsbaserade anser att alla med behov bör bli fördelade de resurser de behöver.⁹⁴ Dessa två kriterier kan nästan ses som likadana när det gäller socioekonomiska bidrag, det som skiljer dem åt är vad som anses vara behov och i relation till vad.

Två elever kan ha identisk socioekonomisk vikt, ena kan bli tilldelad extra resurser, eftersom i hans skola finns det många fler elever som är socioekonomiskt utsatta än den andra eleven som är ensam på sin skola. Inför den socioekonomiska resursfördelningsmodellen är båda jämlika och båda har lika mycket behov av extra stöd. Ur ett jämlikhetsperspektiv är båda elever jämlika i sina behov och båda bör bli fördelade lika mycket resurser för att rättvisa ska kunna uppnås. Ur ett behovsbaserat perspektiv bör båda elever få resurser eftersom båda är i behov, problematiken med den socioekonomiska resursfördelningsmodellen som uppstår är behov i relation till vad. Begreppet behov kan tolkas på olika sätt för att legitimerar resursfördelning.

Eftersom budgeten Lerums kommun avsatt för socioekonomisk tilldelning är begränsad finns det ett gränsvärde för vilka skolor som kommer bli tilldelade socioekonomiska bidrag och hur mycket. Behovet definieras vara i relation till andras behov. Rättvisan uppnås genom att alla elever kommer att ha samma förutsättningar att kunna bli tilldelade socioekonomiska bidrag utifrån deras behov, i relation till hur behovet ser ut på övriga skolor. Ifall resurserna fördelas till de skolorna med mest behov kan rättvisa uppnås.

Detta är en uppfattning som de flesta rektorerna i Lerums kommun säger sig vara överens om. Rektorerna menar att det självklart finns behov på alla skolor eftersom alla elever har mer eller mindre en socioekonomisk index, att detta index måste sättas i relation till andras. Rektorerna menade att ifall deras skola skulle hamna under gränsen för att bli tilldelade resurser skulle det vara rättvist eftersom skolan hade i sådana fall inte tillräckliga behov för att

⁹³ Christine Meyer, s . 47-66.

⁹⁴ Gary Kokk s. 6f.

få tilldelningen och att det vore orättvist mot andra skolor. Rektorerne menade att de skulle då få anpassa sin verksamhet för att kunna möta behovet som fanns på skolan och omorganisera sig. En rektor som upplevde modellen som orättvis ansåg att det inte är rättvist att skolor med stora behov inte blir fördelade resurser bara eftersom skolan hamnar strax under, rektorn tillkännagav att någonstans måste gränsen dras.

Av den anledningen ansåg rektorerne att gränsen inte bör slopas utan bör finnas kvar eftersom försvinner gränsen kommer alla skolor bli tilldelade en summa, den summan kommer inte räcka till skolorna för att vidta nödvändiga åtgärder, den socioekonomiska bidragen kommer bli meningslös i den bemärkningen att pengarna inte kommer räcka till för att göra riktiga åtgärder. I det fallet förlorar modellen och resurserna sitt syfte med att kunna erbjuda socioekonomiska resurser som ska göra nytta. Rättvisan uppfylls när socioekonomiska resurser fördelas till de skolor som behöver dem mest.

5. Konsekvenser av orättvisa

I denna del av analysen kommer studien redogöra hur rektorerna som upplevde modellen som orättvis reagerade för att eliminera den upplevda orättvisan de känner av den socioekonomiska resursfördelningsmodellen.

Adams förklarade att en individ kan reagera på olika sätt på orättvisor, anledningen till individens reaktion är för att minska eller eliminera helt den upplevda orättvisan. Ett av sätten Adams förklarade att en individ kan reagera på orättvisa är att individen förmår att övertyga sig själv att en jämförelse med andra inte är väsentligt kan individen sluta jämföra sig med andra och därmed inte bry sig om olikheterna i deras input/output relation. Adams kallade detta för; *Person changing the object of his comparison.*⁹⁵

Samtliga rektorer som ansåg modellen som orättvis accepterade att deras skola inte blivit tilldelade socioekonomiska pengar eftersom de ansåg att det inte fanns något de kunde göra åt saken. Rektorerna valde istället för att blicka mot andra skolor fokusera på hur dem kunde göra det bättre på deras egna skola. Satsningarna som rektorerna skulle ha gjort med eventuella socioekonomiska bidrag gjordes istället med skolans budget. Detta eliminerade dock inte den upplevda orättvisan, det kan tolkas som att det minskade den. Rektorerna insåg att med eller utan medel måste dessa åtgärder vidtas och att de får köpa den socioekonomiska resursfördelningsmodellen som den är.

Person altering his outputs är en annan metod enligt Adams, ifall personen upplever input/output relationen orättvis kan personen te sig att ändra outputen till en mer rättvis.⁹⁶ Rektor 6 förklarade att flera rektorer gick ihop och framförde hos verksamhetschefen på sektors nivå att de inte upplevde modellens distribution av resurser som rättvis, rektorerna som framförde det till verksamhetschefen var rektorer som fått ta del av den socioekonomiska tilldelningen. När rektorerna hade framfört det till verksamhetschefen insåg de att det inte fanns mer de kunde göra åt saken och ändrade sitt kognitiva synsätt och fokuserade istället på vad som går att göra på skolan utan socioekonomiska resurser.

⁹⁵ Adams s. 283.

⁹⁶ Ibid s. 283.

7. Slutsatser

I det här kapitlet kommer slutsatserna som den kvalitativa fallstudien kommit fram till att redogöras.

Syftet med studien var att analysera rektorers åsikter om den socioekonomiska resursfördelningsmodellen ur ett organisatorisk rättviseteoretisk perspektiv. Studien har utgått utifrån den nuvarande socioekonomiska resursfördelningsmodellen som finns i Lerums kommun eftersom den ursprungliga modellen rekommenderad av SKL inte längre är aktuell i Lerums skolor och sedan 2014 blivit ersätt med en modell som tar hänsyn till hur den socioekonomiska situationen ser ut i skolan över en period på tre år. För att möjliggöra denna studie har vi intervjuat en tjänsteman, 12 rektorer på Lerums kommun och utifrån den insamlade empirin analyserat datan med hjälp av organisatorisk rättviseteori.

Elever har idag inte samma förutsättningar för att klara grundskolan på grund av socioekonomiska orsaker, detta är något som staten, kommuner och rektorer bekräftar. Skolor brister med att ge elever likvärdiga förutsättningar för att klara kunskapskraven. För att främja likvärdigheten i skolan använder sig kommuner numera av en behovsanpassad socioekonomisk resursfördelningsmodell som ska beräkna och fördela resurser beroende på hur behovet ser ut på skolorna. Skolor med hög socioekonomisk index fördelas mer och skolor som hamnar under gränsvärdet för tilldelning förblir utan socioekonomiskt bidrag. För att kunna motarbeta ojämlikheten i förutsättningar är rektorer överens om att en behovsanpassad socioekonomisk resursfördelningsmodell som identifierar och fördelar resurser efter behov är nödvändig.

Studien visar att hur rättvis den socioekonomiska resursfördelningsmodellen anses vara råder det delade meningar om. Det som kan konstateras i studien är att den anses vara distributivt rättvis av flesta rektorerna ur ett behovsbaserat resursfördelningskriterium, ett behov anses finnas och modellen fördelar resurser utifrån det behovet. Rektorerna tillkännagav att behovet måste sättas i relation till andra skolors behov, skolor med stora behov skulle prioriteras före skolor med små behov.

Nästan alla rektorer svarade med att de mer eller mindre kändedom om modellen, vissa hade fullständig koll andra mer i grova drag, att rektorerna har kunskap om modellen och anser att

den är rättvis uppfyller modellen rättvisa ur ett proceduriellt rättviseteoretiskt perspektiv. Rektorerna har kännedom om vilka procedurer som leder till distributionen. Samtidigt uppgav tre rektorer att de hade kännedom om modellen, de ansåg att den inte vara rättvis på grund av att modellens procedurer var för ineffektiva, den tredje rektorn kritiserade modellen ur ett behovsbaserat resursfördelningskriterium, och menade att vissa skolor med behov negligeras av modellen.

Ur ett proceduriellt rättviseteoretiskt perspektiv går det att säga att denna uppfattning stärks genom att nästan alla rektorer som ansåg att modellen var rättvis hade kännedom om den, det kan innebära att eftersom rektorerna har kunskap om procedurerna och hur modellen fungerar anser dem att de bakomliggande faktorerna som leder till distributionen är rättvis och därmed upplevs den rättvis. Det bör påpekas att enda rektorn som uttalade sig om att inte ha någon större kännedom om modellen ansåg att den var rättvis.

Trots att de flesta rektorerna upplevde modellen som rättvis ansåg de att den kunde göras på ett bättre sätt, främsta konstruktiva kritiken som riktades mot modellen var att budgeten inte var aktuell för dagens förhållanden och borde utökas Detta stämde överens med när rektorerna svarade med att resurserna som fördelades till skolorna inte var tillräckliga nog, trots att flera skolor fick möjlighet att öka personaltätheten och förbättra elevhälsan fanns det rektorer som endast kunde erbjuda läxhjälp med de socioekonomiska bidragen. Flera rektorer ansåg att fler faktorer borde lyftas in i modellen men att detta skulle stöta på diskrimineringsproblem.

Det bör nämnas att trots att de flesta rektorerna ansåg att modellens distribution och procedur var rättvis upplevde samtliga rektorer deprivation gällande fördelningen av resurser, samtliga rektorer ansåg att resurserna var bristande och motsvarade inte deras förväntningar av en budget som kommunen avsatt för skolan.

Slutsatsen som kan dras av studien är att den socioekonomiska resursfördelningsmodellen som idag finns i Lerums kommun anses av de flesta rektorerna vara rättvis både ur ett distributivt- och proceduriellt rättviseteoretiskt perspektiv, samma rektorer känner sig dock depriverade av resurser. De rektorer som upplever modellen som orättvis försökte ändra modellen och framförde till chefer att modellen är orättvis, i slutändan accepterade rektorerna att trots att modellen är orättvis fanns det ändå möjligheter att göra insatser på egna skolan utan socioekonomiska bidrag.

8. Vidare forskning

Studien avser att mäta den förmedlade känslan av rättvisa som rektorerna känner av den socioekonomiska resursfördelningen. Till vidare forskning finns det två aspekter som vi skribenter anser skulle vara intressant att forska i. Det första skulle vara att göra en liknande studie, fast på en större kommun med ett antal fler rektorer och möjligen tjänstemän från kommunen, ett förslag kan vara Göteborgs kommun. Den andra aspekten skulle vara att vrida frågeställningen och sätta satsningar och effekt i fokus. Det sistnämnda är ett svårare tillvägagångssätt av en studie, då det är svårt och bevisa att det är de socioekonomiska tilläggen som skapat effekterna. Vår tanke är att det inom en snar framtid när allt fler kommuner börjar använda sig av en socioekonomisk resursfördelning och jobbar med den i flera år, samtidigt de kommuner som haft en socioekonomisk i ett antal år kommer fortsätta sin utveckling med modellen, bör man på sikt kunna kartlägga om effekterna är via de socioekonomiska tilläggen eller om de beror på andra faktorer. Det skulle vara en intressant att forska vidare i en av dessa aspekter vi nämnt av en hyfsad ny och allt mer välkänd resursfördelningsmodell.

8.1 Studiens ambition

Vår ambition med studien är att ta reda på ifall den socioekonomiska resursfördelningsmodellen förmedlar en känsla av rättvisa, vad det är för slags rättvisa och hur rektorer reagerar på orättvisor. Med denna studie hoppas vi att vi kan skapa en förståelse kring den socioekonomiska resursfördelningen och vikten av att nämnd/förvaltning och kommun samarbetar för att skapa och etablera en så pass stark och effektiv socioekonomisk resursfördelning som möjligt. En känsla av rättvisa och att bli rätt behandlad ökar chanserna till att rektorerna och skolorna som blir tilldelade socioekonomiskt bidrag använder de bättre och mer effektivt, för att gynna eleverna och skapa lika förutsättningar. Behovet av en mer behovsanpassad resursfördelning är nödvändig att en ny lagstiftning etablerades i skollagen år 2014 där en mer behovsanpassad resursfördelning efterkrävdes av respektive kommun. Med studien hoppas vi att kommuner förstår vikten av samarbete och att skolorna ska känna rättvisa och rätt behandlade för att kunna effektivisera sina socioekonomiska resursfördelningsmodeller. De kommuner som inte har en socioekonomisk resursfördelningsmodell hoppas vi att studien kan bidra till att de inser vikten av det och inom en framtid skapar en socioekonomisk resursfördelningsmodell.

Litteraturförteckning

Böcker

- Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber, 2008.
- Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber, 2011.
- Bryman, Alan & Bell, Emma, *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber, 2005.
- Eriksson, Lars T & Wiedersheim, Paul, *Att utreda, forska och rapportera*, Malmö: Liber Ekonomi, 2001.
- Gustavsson, Bengt, *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur, 2003 115f
- Hansson, Jan-Inge & Martinsson, Stefan, *Så fungerar kommunens ekonomi: grundbok för förtroendevalda, administratörer och verksamhetspersonal*, Höganäs: Kommunlitteratur, 2005.
- Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur, 2002.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskning intervjun*, Lund: Studentlitteratur, 2014.
- Merriam, Sharan B, *Fallstudien som forskningsmetod*, Lund: Studentlitteratur, 1994.
- Miner, John B, *Organizational Behavior: Essential theories of motivation and leadership*. New York: ME Sharp Inc, 2005.
- Patel, Runa & Davidson, Bo, *Forskningsmetodikens grunder*, Lund: Studentlitteratur, 2003.
- Svenning, Conny, *Metodboken*, Eslöv: Lorentz Förlag, 1999.

Tidsskrifter

Adams, John S, Inequity in Social Exchange. In L. Berkowitz (Ed.) *Advances in Experimental Social Psychology*, 1965, Vol. 2: 267-299, New York: Academic.

Ambrose, Maureen L & Harland, Lynn K & Kulik, Carol T, *Influence of social comparisons on perceptions of organizational fairness*. *Journal of Applied Psychology*, 1991, p 239-246.

Ambrose, Maureen L & Harland, Lynn K & Kulik, Carol T , *Personal and situational determinants of referent choice*. *The Academy of Management Review*, 1992, Vol. 17, No. 2.

Peter M Blau, *Exchange and Power in Social Life*, New York: Wiley, 1964. 352 p.

Bies, Robert J & Moag, Joseph S, *Interactional Justice: Communication Criteria for fairness*. *Research on Negotiation in Organizations*, 1986, Vol.1: 43-55.

Brown & Peterson, The effect of effort on sales performance and jobsatisfaction. *Journal of Marketing*, 58(2), 1994, 70-80

Cropanzano, Russell & Byrne, Zinta S & Bobocel Ramona D & Rupp, Deborah E, *Moral Virtues, Fairness Heuristics, Social Entities, and Other Denizens of Organizational Justice*, *Journal of Vocational Behavior*, 2001, Vol. 58: 164-209.

Deutsch, Morton, *Equity, equality and need: what determines which value will be used as the basis for distributive justice?* *Journal of Social Issues*, 1975, Vol. 31(3): 137-149.

Folger, Roger & Cropanzano, Russel, *Organizational justice and human resource management*, Beverly Hills, CA: Sage, 1998.

Folger, Robert & Kass, Edward, *Social comparison and fairness*, Kluwer Academic, New York, 2000, s .423-443

Greenberg, Jerald, *A Taxonomy of Organizational Justice Theories*. *Academy of Management Review*, 1987, Vol. 12(1): 9-22.

Greenberg, Jerald, *Organizational justice: Yesterday, today, and tomorrow*. *Journal of Management* 16, 1990 . p 606-613,

Greenberg, Jerald, *Justice in the Workplace: Approaching Fairness in Human Resource Management*. In R. Cropanzano (Eds.), *The Social Side of Fairness: Interpersonal and Informational Classes of Organizational Justice*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1993.

Greenberg, Jerald & Corpanzano, Russel, *Advances in organizational justice*. *Institution ebrary, Inc*. Utgivning Stanford, Calif: Stanford University Press. 2001

Goode, The celebration of heroes: Prestige as a control system. Berkley, CA: University of California Press, 1978

Herzberg, Frederick, *Motivation- hygiene profiles: pinpointing what ails the organization*. Organizational dynamics, 1974, volume 3, issue 2, pages 18-29.

Homans, George C, *Social behavior: its elementary forms*, Oxford, England: Harcourt, Brace Social behavior: Its elementary forms. 1961, 404 pp.

Jone et al. *Procedural Justice as Modernism: Placing Industrial/organisational Psychology in Context*. Applied Psychology: An International Review 47(3), 1998, 371-396,

Kim et al. Effect of service orientation on job satisfaction, organizational commitment, and intention of leaving in a casual dining chain restaurant. International Journal of Hospitality Management (24). 2005, 171-193,

Kokk, Gary, *Resistance to change among acquired executives: The role of organizational injustice*. Gothenburg Research Institute (GRI) School of Business, Economics and Law at University of Gothenburg, 2010.

Locke, Edwin A & Henne, Douglas, *Work motivation theories*. In C. L. Cooper & I. Robertson (Eds.), International review of industrial and organization psychology, 1986, New York: Wiley. pp. 1-35.

Meyer, Christine Benedicte, *Allocation Processes in Mergers and Acquisitions: An Organizational Justice Perspective*. British Journal of Management, 2001, Vol. 12: 47-66.

Thibault, John & Laurens, Walker, *Procedural justice: A psychological analysis*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1975.

Tyler, Tom R & Belliveau, Maura A, *Tradeoffs in Justice Principles: Definitions of Fairness. In Conflict, Cooperation, and Justice*, edited by B.B. Bunker and J.Z. Rubin. San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc. Publishers, 1995.

Törnblom, Vermunt, *An integrative perspective on social justice*. Social Justice Research 12, 1999, 37-61.

Runciman, Walter *Relative deprivation and social justice : a study of attitudes to social inequality in twentieth-century England*. USA, Berkeley, 1966

Webbplatser

Nationalencyklopedin, (2014), Deprivation, avläst 2015-15-08

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/deprivation>

Rapporter och publikationer

Lerums kommun, *Så styr vi Lerum*, Lerum: Lerums kommun, 2011 .

Norén, Lars, *Fallstudiens trovärdighet*. Företagsekonomiska Institutionen, Göteborgs universitet: FE-rapport, 1990, nr. 1990:305.

Sektor lärande, *Resursfördelning på sektor lärande, Generella principer och prestationsersättningar* Lerum: Sektor lärande, 2014.

Sveriges kommuner och landsting, *Socioekonomisk resursfördelning till skolor. Så kan kommuner göra*, Stockholm: Sveriges kommuner och landsting, 2014.

Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*, Stockholm: Elanders Gotab, 2002.

Intervjuer

Befattning	Datum
Rektor 1	2015-05-18
Rektor 2	2015-06-23
Rektor 3	2015-06-23
Rektor 4	2015-06-23
Rektor 5	2015-06-24
Rektor 6	2015-06-23
Rektor 7	2015-05-04
Rektor 8	2015-04-30
Rektor 9	2015-04-27
Rektor 10	2015-04-27
Rektor 11	2015-04-24
Rektor 12	2015-05-15
Tjänsteman	2015-04-10